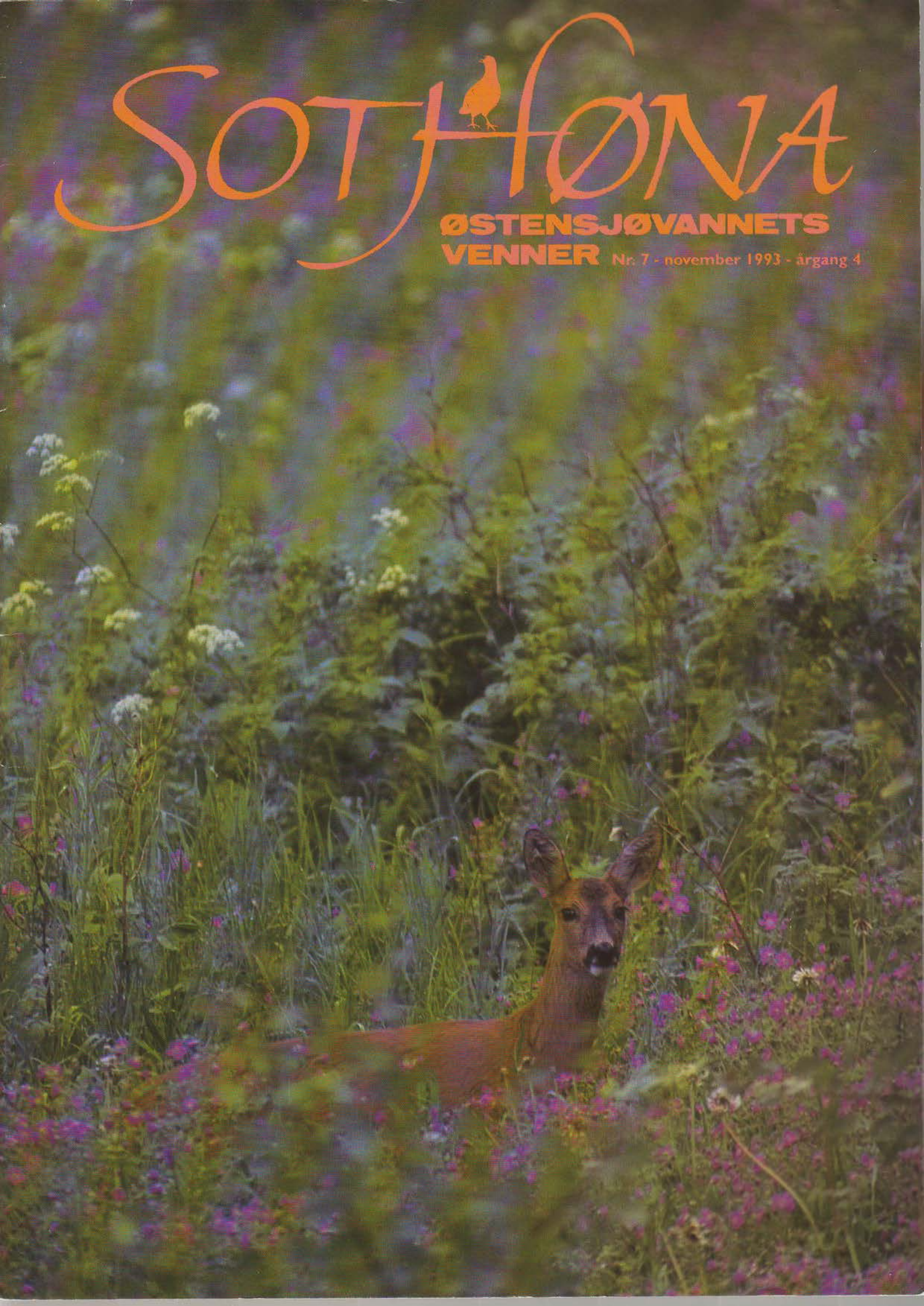

SOTHØNA

ØSTENSJØVANNETS

VENNER Nr. 7 - november 1993 - årgang 4

Bladet sendes gratis til alle ØVVs hovedmedlemmer.
Løssalg kr. 30,-

Sothøna redaksjonen:

I redaksjonen:

Finn A. Gulbrandsen, Kari Lønstad, Selma M. Monsen,
Marianne Østbye, Grethe Brosstad, Anne-Berit Gyberg
med meget god hjelp fra de øvrige styremedlemmene

Omslagsfoto: Jørn Areklett Omre. Rådyr fotografert ved
Eterveien der det planlegges gravlund

Forsidelogo: Anne Durban

Foto: Redaksjonen

Layout: Selma M. Monsen

Brev til redaksjonen og annonsebestilling:

SOTHØNA, v/Marianne Østbye, tlf.: 22 29 61 61
Postboks 15 Abelsø, 1105 Oslo

Foreningens styre:

Leder: Finn A. Gulbrandsen, tlf.: 22 27 28 10

Nestleder: Marianne Østbye, tlf.: 22 29 61 61

Sekretær: Selma M. Monsen, tlf.: 22 27 12 54

Kasserer: Gerd Hansen

Styremedlemmer: Kari Lønstad, Manuel Rojas

Varamedlemmer: Guro Aandahl, Hanne Skram,
Erik Wasrud, Johan Mollat

Kontaktpersoner arbeidsgrupper:

Barnegruppa - Østensjøvannets Arvinger:

Bjørn Jacobsen, tlf.: 22 74 07 93
Finn Gulbrandsen, tlf.: 22 27 28 10

Abildsø Gård: Marianne Østbye, tlf.: 22 29 61 61

Slåtteng-gruppa: Johan Mollatt, tlf.: 22 27 39 93

Standgruppa: Kristin Kvarme, tlf.: 22 26 86 47

Overvåkningsgruppa: Finn og Marianne

Postgruppa: Hanne Blesvik, tlf.: 22 74 42 22

Post til styret og arbeidsgruppene:

Østensjøvannets Venner
Postboks 15 Abelsø, 1105 Oslo

Postgironr.: 0801.273.1826

Bankgironr.: 6062.05.12861

Stiftelsen Østensjøvannets Kulturfond:

Representert ved Oslo Bys Vel, Verdens Naturfond,
Fortidsminneforeningen, Akershus 4H og ØVV.

Leder Herman Berger, Bølerskogen 59, 0691 Oslo

Postgironr.: 0824.076.7776

Bankgironr.: 6062.05.13035

Medlemspriser 1994:

Hovedmedlem: kr. 60,-

Husstandsmedlem: kr. 5,-

Foreninger, o.l.: kr. 300,- (minimum)

Firmaer o.l.: kr. 600,- (minimum)

Betales til foreningens post- eller bankgiro

Fuglevakta:

Telefonvakt/Døgnvakt

Ved Faunakriminalitet, syke og skadede fugler

Norsk Ornitologisk Forening, mobil tlf.: 090/29 500

ØVVs fuglevakt: Werner Alvestad tlf. 22 27 91 55

Forurensning:

Vannverkets Telefonvakt/Døgnvakt

Ved uregelmessigheter, oljeutslipp etc. tlf.: 22 65 89 60

Sothøna er laget ved hjelp av følgende utstyr:

IBM-kompatibel DTK datamaskin med Aldus
PageMaker og Schneider laserskriver.

Sothøna er trykket på Svanemerket papir.

Vi takker våre annonsører for støtte til utgivelse av dette bladet.

Leder:

Utrolig av Plan- og bygningsetaten

For kort tid siden fullførte Plan- og bygningsetaten i Oslo arbeidet med "Grøntplanen" - en såkalt prinsipplan for grøntstrukturen innenfor byens byggesone. Et av målene med planen er å sikre "viktige økologiske verdier". Naturområder som Østensjøvannet skal opprettholdes som viktig økologisk kjerneområde der selv små fysiske inngrep i områdets randsone bør unngås. Abildsø er et viktig gårdsanlegg med landbruksområde som bevares, heter det.

Like før Grøntplanen har passert Bystyret, er den ikke verdt papiret den er skrevet på.

Forfatterne av Grøntplanen lanserer golfbane på Abildsø gård mot Golf- forbundets ønske! Ikke før er høringsrunden for golfbaner over, så foreslår etaten gravlund på jordene til Abildsø gård, som de i utgangspunktet ønsker å bevare som landbruksarealer!

Etatens respekt for Riksantikvarens midlertidige fredning eksisterer ikke. "Plan- og bygningsetatens" manglende respekt for vår internasjonale naturperle vises ved å foreslå gravlund også i området begrenset av Eterveien, Østensjøveien og gangveien fra parkeringsplassen opp mot Bøler kirke. Her vil Grøntplanens fedre erstatte et praktfullt, mosaikkpreget botanisk felt som huser rådyr, vintererle, fossefall m.m. med velfrisert plen og parktrær. At dette er i strid med planen, vites bort i "Kommunedelplan for gravlundsarealer".

I forrige bystyreperiode ble det til slutt enighet om å avvise alle planer innenfor Kommunens eget "Skjøtselplanareal for Østensjøvannet". Nå står det om bystyrets miljøtroverdighet. Vår beskjed er klar: **Ligg unna Østensjøområdet.** Få fart i arbeidet med å få vernet resten av Østensjøområdet i tråd med pressemeldingen fra Miljøverndepartementet 2. oktober 1992.

ØVV skal stå på til målet er nådd! Bli med oss!

Finn

OBS!

**Medlemsmøte
22. november 1993**

Se side 25

Vår artikkelserie om kulturhistorie i Østensjøbyen, som siterer fra Selskabet for Oslo Byes Vels tidsskrift "St. Halvard" 1948 fortsetter her med historien om Minna Wetlesen og det som ellers fulgte etter Niels Wetlesens død i 1863.

ABELSØ

En kort oppsummering av gårdens historie: Abildsø er første gang nevnt skriftlig i "Den røde bok" - biskop Eysteins jordebok fra 1396. 1630 - Christianias første lege, dr. Peder Alfsen, bygslet gården. Trelasthandler Christen Brochmann kjøpte gården i 1751. Like etter at Brochmann hadde overtatt gården, falt hovedbygningen sammen. Midt i 1820-årene solgte Diderik Borchmann, Christens sønn, til skipskaptein Trepke, som igjen solgte til Jørgen Wetlesen. Wetlesen startet landets andre landbruksskole på Abelsø. Skolen ble drevet med hjelp av sønnene Niels og Fredrik. Fredriks kone Minna sørget for stor kulturpåvirkning av landbruksskolens elever. Niels Wetlesen døde bare 42 år gammel i 1862. Og nå skal vi gå videre i "sagaen" om Abildsø gård:

Vi er så heldige å ha en samtidig skildring av Abelsø Husholdningsskole. Den kjente kirkesanger og skribent J. Olafsen avla skolen et besøk i 1866, altså ikke så lenge etter at den var begynt. Han skildrer besøket slik i Norsk Folkeblad:

“Oppholdet ved skolen er bestemt til 2 år, men det var under overveielse om det ikke for sakens skyld, under særegne omstendigheter, ville være godt å nedsette læretiden noe, dog så at man allikevel holdt på den opprinnelige bestemmelse som hovedregel.

Skolen har for tiden 8 elever, men kan oppta inntil 12, som etter bestyrerinnens formening var det største antall en slik skole burde ha. For ble tallet større, bemerket hun, så ville hele anstalten gå opp i bare “skole”, mens den annen side av skolens mål, det huslige og familiære element, altså dens beste, men også vanskeligste side, vil tre for meget i bakgrunnen.

Elevene var ved vår inntreden forsamlet i familiens dagligstue (det var søndag), iført sin søndagsdrakt. Kjoler av hjemvevde stoffer, både tilskåret og sydd av elevene selv. Jentene så friske og glade ut, og alt omkring dem var simpelt, men nett og tekkelig og således anlagt at hver eneste bondejente i landet ikke ville mangle evne til å ha det liksom dem.

Vi besøkte først fjøset, som inneholdt 40 melkekuer, foruten ungfø, kalver og høns osv. Budeiene var fra Hallingdal. Her ville elevene under husmorens veiledning just ikke lære selv å opptre som budeier, men de kunne få se hvorledes et velordnet fjøs så ut, hvorledes kua, ungføet og kalvene skulle stilles, hvorledes foret skulle behandles og hvorledes oppsy-

net i et fjøs på en bondegård skulle føres. Ble elevenes stilling senere i livet slik at de selv måtte stelle kuene sine, så ville den veiledning de fikk her så langt fra gjøre dem for store på det til selv å utføre en budeies dont, at den tvert imot nettopp ville virke det motsatte. Nøysomhet i sin stilling og troskap til å utføre de plikter den medfører.

Fra fjøset begav vi oss tilbake til huset og besøkte elevenes soveværelser. De var to og to om hvert værelse. Elevene måtte selv re sengene, lappe sine klær og holde sitt værelse i puss og pynt.

I skoleværelset fantes en nett liten boksamling, dels til bruk for eleven selv i fristundene, dels for å lese høyt i for lære-søstrene.”

Olafsen forteller hva det var for bøker, men han savner især Hanna Winsnes: “For Tjenestepiger”, men han kan jo ha oversatt den, tilføyer han.

“Etter bestyrerinnens oppgivende var den grunnregel innført at utenfor de egentlige undervisningstimer var elevene fordelt slik at 4 og 4 skiftevis hver sin uke stelte ute i fjøset og innvendig i huset, således at 2 stadig stelte i kjøkkenet, hvorav den ene måtte passe at maten var ferdig til et bestemt klokkeslett til alle dagens måltider, mens den annen hadde å tilse alt fornødent i spiskammer og melkekjeller samt å påse at spisestuen og alt som skulle brukes der var rent og fantes på sin rette plass.

I vask, strykning, baking og ysting deltok de skiftevis. Gjennom det hele gikk det, syntes jeg, det dype grunndrag. “Bønn og arbeid” er betingelsen for livets sanne lykke.

Det vil holdes meg til gode at atskillig ved denne skole, som jeg enten på grunn av den korte tid som var levnet meg, eller av mangel på riktig skjønn på slike ting, forbigikk min oppmerksomhet. Min hensikt har ikke vært hverken å rose eller dadle, men å gjøre den kjent. Gud gi vi med det første må få en slik skole i hvert amt, dernest i hvert fogderi og så en i hvert herred. Når så disse i en mannsalder eller to

Abildsø gård tegnet av Per Knoph 1984

har arbeidet, så vil de ha oppfylt sin bestemmelse, og de fleste husmødre være blitt så flinke at de selv kunne gi sine døtre den oppdragelse som skolen på Abelsø har til formål å gi.

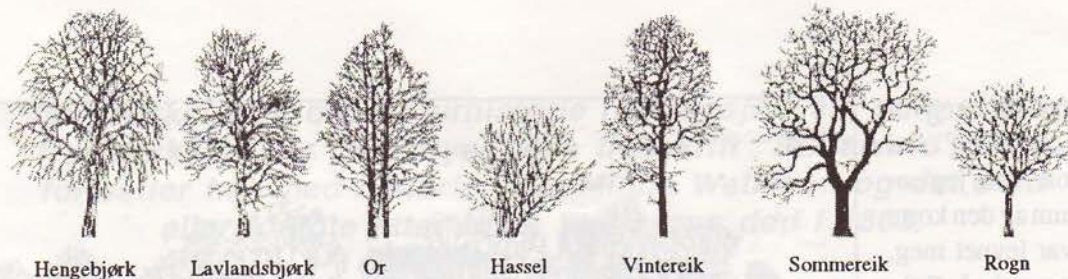
De 8 elever som for tiden oppholder seg ved skolen, hørte hjemme: 1 fra Lom i Gudbrandsdalen, 1 fra Vinger i Solør, 1 fra Løyten på Hedemark, 1 fra Hurdalen, 2 fra Hakedalen, 2 fra Slidre i Valdres. Med hensyn til elevenes fordannelse, så beklaget bestyrerinnen at flere endog manglet ferdighet i å kunne lese riktig i en bok, en simpel følge av det elendige standpunkt hvorpå vårt almueskolevesen mange steds hittil har stått. En god del av den tid som kunne vært benyttet til en videregående og mer spesiell utdanning, måtte således anvendes til ting som best og rettest hørte hjemme i elementærskolen. Men denne mangel vil nå med hvert år mer og mer bli avhjulpet, så anstalten på Abelsø kan få legge all sin kraft på hva det er dens egentlige mål: kvinnelig utdanning.

Og fru Minna la i sannhet all sin kraft i skolen, den som hun hadde begynt med det formålet å gi de unge piker "en kristelig oppdragelse, venne dem til flid og tarvelighet (i betydning nøysomhet) og til så vidt mulig å søke lykken i en tro oppfyllelse av sine huslige plikter". Skolen ble ikke bare en fagskole, den ble langt mer, den ble en mangesidig dannelsesanstalt. Fru Wetlesen, som ble støttet av sin mann og sine døtre, var en fortrinlig leder og en kjærlig mor for sine elever. Hun var en alvorlig praktisk kristen, men med et lyst preg. Med varme omfattet hun sine elever og følte deres sak som sin egen. "Bønn og arbeid" var hennes valgspåk, og det levde hun etter hele livet igjennom. Og hva hun sådde i kjærlighet, det høstet hun også i kjærlighet - det grodde iver og lyst til god gjerning omkring henne. Hun hadde et merkelig grep på å se og fremheve elevenes gode sider, vinne dem,

styrke dem til å gjøre sin plikt og få liv og fart i arbeidet. Hånd i hånd med hennes varme hjertelag gikk hennes energiske kraft, den gav ikke lett tapt. Undervisningen var båret av en levende interesse. Det kunne være tennende ild i hennes ord, når hun talte seg varm for en god sak, heter det i en artikkel i Skilling-Magasinet.

Hennes energi ble nevnt. Den er så meget mer beundringsverdig, som hun i virkeligheten ikke var noen sterk kvinne, men svak og sykelig. Hennes sterke ånd og ukuelige viljekraft bar henne imidlertid over alt. Og en må ikke tro at skolen ble det altoppslukende for henne. Hun og hennes levde jo det vakreste og ømme- ste samliv, og det var hjemmet, som fikk hennes innerste og dypeste liv. "Hennes hjertelag gav den varme, hennes lyse sinn spredte liv og hygge," heter det så vakkert om henne. Det er da ikke noe rart i at den gode og vakre kulturheimen ble et søkt og kjært sted for mange, for Abelsø var blitt et kultursentrum, her kom de hvis navn for mengden funklet, landets beste navn var det. Særlig søndagskveldene på Abelsø blir betegnet som feststunder, det fremgikk jo også av kirkesanger Olafsens skildring. Elevene glemte aldri disse kveldene. Minna Wetlesen var blant så meget annet også begavet med en sjelden vakker sangstemme, hun sang villig og glad for dem, og denne sangen fulgte dem livet igjennom. Det var ikke noen vanlig stemme dette, for den var så stor og rik, at en professor i Kjøbenhavn gratis ville utdanne henne for operaen. Men hun nådde kanskje lenger ved sitt virke på Abelsø enn hun ville ha "gjort ved operaen og konsertsalene i Kjøbenhavn. Hun var skolens gode ånd, freidig og munter og dertil dypt religiøs som hun var kunne hun temme det voldsomme sinn, og her hjalp sangen henne aller mest," sier forfatter I.R.M. så betegnende om henne i dagspressen.

Siste del i neste nummer av Sothøna.

Vi ser på forskjellige trær

- * Hvorfor være opptatt av trærne?
- * Hva slags trær har vi?
- * Vil du vite mer?

Siden mennesket begynte sin vandring på jorden, har det gjort seg nytte av trærne på mange forskjellige vis. Blant annet har de vært brukt som redskaper, som byggemateriale, til møbler, til brensel og forskjellig annet. Først i relativt nylig tid har det blitt klart for mennesket hvor viktig trær og grønne planter er for oss. Trærne har faktisk den egenskap at de "produserer" luft, det vil si oksygen i kjemisk terminologi. Vi mennesker er helt avhengig av luft og kan ikke leve uten! (Selve "produksjonen" av oksygenet betegnes som fotosyntese, se tegningen.)

Kunnskapen om trærnes bidrag til vårt livsgrunnlag - og andre planter med klorofyll - har fått mange til å fokusere på hvordan vi forvalter denne - for oss - uunnværlige ressurs. Dette er gjenstand for debatt i andre trykksaker og vil ikke bli tatt opp her. Imidlertid synes Østensjøvannets Venner at det kan være nyttig å gjøre seg kjent med de forskjellige tresorter vi har. Vi vil derfor fokusere på trær som finnes ved Østensjøvannet. Som du sikkert vet har vi sorter som bartrær og løvtrær. Prydbusker og frukttrær som stort sett vokser i hager, vil ikke bli tatt opp her.

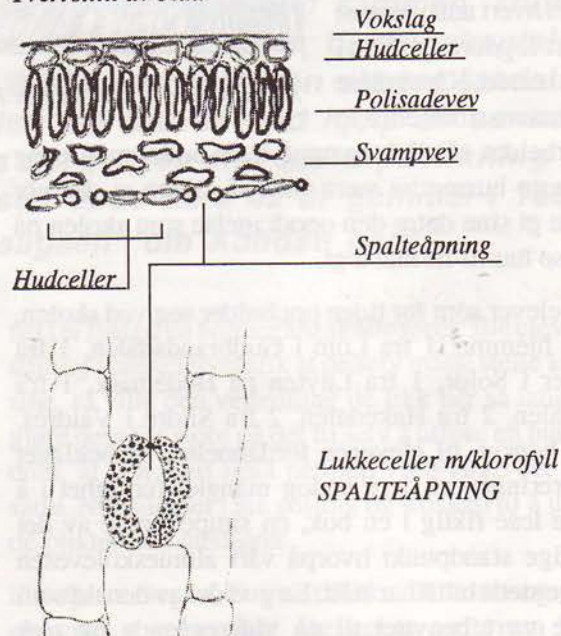
Særlig blant løvtrærne finnes det mange forskjellige typer. Vi tar sikte på å presentere treslagene ved å peke på særlige kjennetegn. Dersom det kan forveksles med et annet tre, vil vi se på hva forskjellene kan være. Kanskje får vi til en tegning av bladet også, slik at det lettere kan gjenkjennes.

Vi håper du vil ha nytte av dette når du selv går tur rundt Østensjøvannet, eller et annet sted hvor det også vokser trær. I neste nummer av Sothøna tar vi for oss eketreet. Dessuten vil vi se litt på hvordan blader beskrives.

Assimilasjon/fotosyntese

Assimilasjon betyr ånding

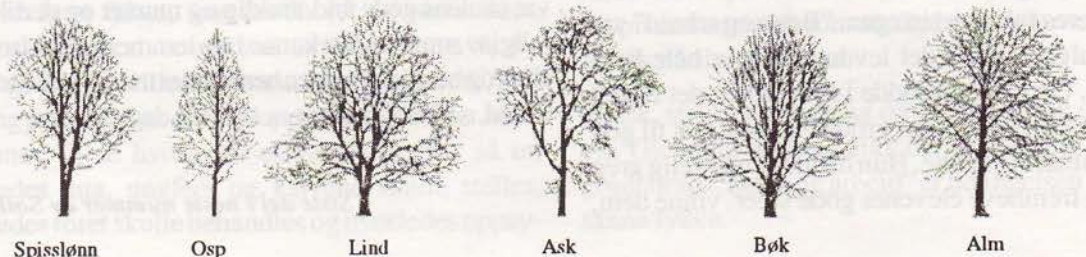
Tverrsnitt av blad

Vokslaget på bladets overside skal hindre uttørring. Hudcellene er helt klare for å kunne slippe sollyset gjennom. Polisadevevet består av sylinderformede celler, danner et kompakt vev og er tettepakket med klorofyll. Her foregår hovedsakelig fotosyntesen. Mellom hudcellene på undersiden finnes spalteåpninger. Disse dannes av 2 lukkeceller inneholdende klorofyll. Spalteåpningene regulerer lufttilførselen til bladet. Det er saftpresset i lukkecellene som regulerer åpning og lukking. Dette igjen reguleres av små lysømfintlige korn (lysozomer), slik at spalteåpningene er åpne på dagen, men lukkede om natten. Fotosyntesen er avhengig av sollys. Vann tar planten fra jorda og karbondioksyd fra lufta. I klorofyllkornene lages så sukker og oksygen.

Av Grete Zahl

Aschoug Forlag har godkjent bruk av tegninger

Hvorfor er gravlund uakseptabelt?

Kommunedelplanen for gravlundsarealer i Oslo er laget av Plan og bygningsetaten. Mange lurer på hvorfor Østensjøvannets Venner er i mot gravlund ved Østensjøvannet. Til daglig har vi glemt at kulturlandskapet rundt Østensjøvannet er siste rest av det eldgamle kulturlandskapet som strakte seg fra Skøyen hovedgård/Tveita i nord til Skullerud/Rustad i sør. Området rundt Østensjøvannet har gitt oss arealer til boliger, bilveier, garasjer, idrettshall, skoler, idrettsanlegg, gangveier, trafo stasjon, park- og parkskog. Dette er dramatiske endringer. På femtitallet ble bebyggelsen i Grågåsvæien, Svaneveien og Langerudsvingen ferdig. Da forsvant store matsøkingsområder for fugl. Sammen med anleggelse av store gress-sletter/park er dette sannsynligvis de inngrepene som har gjort størst skade.

I gamle rapporter om fuglelivet ser vi at det har vært brushaneleik med hekking i disse områdene. Storspoven var fast gjest på trekket osv.

Vi vet også at "parkifiseringen" av området har ført til ubalanse i fuglebestanden. De fuglene som har park- og plen som matsøkings- og leveområde har økt enormt i antall på bekostning av fugl som er mer avhengig av myr, åker og eng. (jfr. den store økningen av gjess, byduer, kråkefugler m.m.).

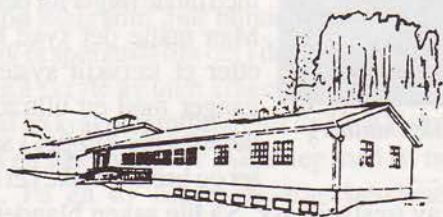
Vi ønsker at artsmangfoldet ved Østensjøvannet skal opprettholdes og styrkes. Vi kan derfor ikke ta områder fra fugler/dyr som har krattskog, rennende vann og åker som leveområde og gi det til de artene som foretrekker park- og parkskog. Da vil artsmangfoldet ved Østensjøvannet reduseres. Vi har erfaringer fra Østensjøområdet om hvordan dette vil gå. ("Grøntplanen" og "Økologiske arealprinsipper i Oslos byggesone".)

La oss ikke gjøre en slik tabbe igjen, men lytte til fagfolkene! Plan og bygningsetaten har selv frarådet ethvert nytt inngrep rundt Østensjøvannet.

Det er det merkelige i denne saken.

Fra Østensjøvannet går turen til

Skullerudstua

4 km godt skiltet gangvei
Kafé
Selskapsarrangementer
Catering

Åpningstider året rundt!
Mandag til torsdag kl. 11-21
Fredag stengt
Lørdag 11-16
Søndag 10-17

Skullerudstua Kafé
Olaf Helsets vei 2, 0694 Oslo
Tlf. 22 29 82 82

En stor takk til Sjur Rossholt m/familie som har lånt oss boken:

Minna Wetlesen
Husholdingsbog for unge husmødre
i by og bygd

Se også oppskriftene på side 33 og 17. Vi kommer tilbake med flere.

Oppskrift fra
Minna Wetlesens kokebok

Minnas marengs (marins)

10 æggehvider flaaes med en kniv på et flatt fad, indtil de er ganske stive. Heri drysses under stadig viskning 3/4 kilo fint hvitt sukker. Paa smurte plader sættes kagerne med en sølvske saa store som et æg. De maa steges langsomt, saa de bliver hvide og haarde, og kan staa natten over i ovnen for at tørres.

En kråke er ikke bare en kråke

av Yngve Kvebæk

Kråka har en sentral, men ikke særlig tillitsvekkende rolle i den gamle folketroen. Det er ikke tall på alle de uhyrligheter den forbindes med. Bare den såvidt viste seg i nærheten av folk, ble den forbundet med sykdom og død. Når vi da tenker på kråkebestandens størrelse, må det nærmest være et under at menneskeheten har overlevd.

Som man kanskje kunne vente, het det at denne fuglen med det uskjønne skriket sto i ledtog med den onde. På samme måte som sistnevnte blender syndere, skulle visstnok kråka hakke ut øynene på sitt bytte. Den skal også etter sigende gjøre en reise til helvetet en gang i året for å donere noen av sine fjær. Tidspunktet for reisen sammenfaller merkelig nok med fjærfellingen, da kråka er pjuskete og tilbaketrukket. Så hvem vet . . .

Kråkas kjente, men antakelig ikke så kjære skrik, skulle man også vokte seg vel for. Alt etter hvilken retning lyden kom fra eller hvor mange kråker som ble produsert, kunne man gradere ulykkens omfang. En ung gutt tok en gang affære da han hadde hørt seg lei på en kråke som hadde sittet på en bestemt grein og skreket dag ut og dag inn. Han klatret opp og sagde like godt av hele greina. Det gikk ikke bedre enn at han noen dager senere syknet hen og døde. En annen gang var det en kvinne som oppsøkte en gammel og klok kone for å søke råd for et sykt barn. Kvinnen fikk et middel med seg med klar beskjed om at det ville bli virkningsløst hvis hun på hjemmeveien traff på en kråke som fløy skrikende over veien. Hvilket selvfølgelig skjedde og det var bare til å traske tilbake etter ny forsyning. Selv heller jeg til den oppfatning at det her dreier seg om et virkningsfullt salgstriks fra den gamle konens side.

Men rett skal være rett - noen ganske få tilfeller finnes der kråka spiller en positiv rolle. Av en eller annen grunn var det et lykketreff hvis det innfant seg et

kråkepar i nærheten av et brudepar! Det skulle medføre et langt liv for det gifte parete. Men akk - naturligvis ble det et skår i gleden hvis det var en enslig kråke som dukket opp. Da bar det lukt mot skilsmisse og sorg.

Derfor var det brudepikenes soleklare plikt å holde øynene åpne og se til at enslige kråker ble avskåret i tide!

I Skåne benyttet man en enkel og grei metode for å kurere engelsk syke idet kråka på en måte fikk komme til nytte, men tilsynelatende med fatale følger for den selv. Man målte det syke barnet etter et særskilt system tre ganger med en ulltråd som deretter ble klippet i småbiter og brent til aske i et trekar

tilvirket av treslaget ask. Så ble asken blandet inn i brøddeig der melet var tilveiebrakt av ni kvinner, hvis førstefødte var en gutt om det syke barnet var pike, eller en pike om det syke barnet var gutt. Da brødet var ferdig, ble det plassert på hustaket for kråkene. På den måten overtok kråkene sykdommen og barnet ble friskt !

I Norge sverger vi til tran . . . .

Kråka er utbredt over store deler av verden og har vist en enorm evne til å tilpasse seg og overleve under de mest forskjelligartede forhold. Med stor oppfinnsomhet løser den de fleste oppgaver den måtte stå overfor og er en kløpper til å lære nye metoder for å livnære seg, uansett om det er i ørkenen eller i isødet. Med sin relativt høye intelligens finner den fort ut hvordan den f.eks. skal få tak i godsakene innenfor et

Foto: Ståle Dahlberg

muslingskall. Selv har jeg ofte iaktatt kråker med musling i nebbet der de målbevist har styrt over vann eller åkermark inntil de har nådd bestemmelsesstedet - et lite hus med flatt tak. Der stiger de til en passende høyde av 15 - 20 meter over taket for så å slippe muslingen perfekt på målet. Etter to eller tre ganger har som regel muslingen fått nok og innholdet fortæres med utilslørt nytelse. Kresen i matveien er den såmenn ikke. Den er såkalt altetende og det kraftige, uspesialiserte nebbet er et perfekt redskap i de fleste situasjoner. Forøvrig varierer også fødevalget mye etter årstid. Sommerstid går det mye i insekter, snegler, frosk, mus og annet som måtte krysse dens vei, mens frø og plantedeler forøvrig blir en noe større del av kosten i vinterhalvåret. Med andre ord - den tar for seg av det som byr seg. Den lokale søppeldynga er jo et godt bevis for det, der mengder av kråker stiller sulten. Skjønt nyere undersøkelser har vist at slike avfallshauger ikke er de kråkeparadisene man lett forestiller seg. I Trondheim var det bare ca 10% av byens kråkebestand som benyttet søppeldynga. Resten livnærte seg i fjæra eller spredt i hager og gater. Særlig er kråka en mester til å røve egg og fugleunger om våren. Det kan gå sterkt utover både ryper og skogsfugl, men de fleste andre arter er også utsatt i så måte. Den kan bli rene spesialisten på å plyndre gråtrostreir slik at nesten hele den lokale kolonien ikke får fram en unge på vingene.

I USA regner man med en kråkebestand på over tre milliarder individer! - til tross for de mengder av våpen, dynamitt og kjemikalier som er brukt for å ta knekken på dem. Det er særlig dens forkjærlighet for korn og mais som gjør bøndene hissige. Men det er faktisk et spørsmål om det i det hele tatt ville bli noen avling å skryte av uten kråker. Når man tar i betraktning at en kråke familie spiser ca 40.000 skadeinsekter på en sesong, stiller saken seg med ett noe annerledes. På en øy tilbød de arge bøndene en viss pengesum for hver kråke som ble drept på deres grunn. Jegere valfartet til stedet og slaktet ned eller skremte vekk hele bestanden. Det varte ikke lenge før avlingene ble nær verdiløse fordi insekter forsynte seg rikelig av grødene. Det var bare én ting å gjøre. Totalt jaktforbud på kråker ble innført, men det tok nesten et år før kråkene vendte tilbake i et slikt antall at de kunne kontrollere insektene igjen.

Tilsynelatende lever kråka altså et slaraffenliv med ubegrenset tilgang på mat. Ved nærmere øyensyn viser det seg likevel at livet er hardere enn som så. For det første blir i gjennomsnitt bare halvparten av eggkullet til flyvedyktige unger. Farer lurer bak hvert hjørne - ikke minst fra andre kråker som slett ikke sier nei takk til en lekkerbiskken eller to. Deretter blir det smalhans for ungråkene i to år da de må finne seg i

å stille seg nederst på rangstigen i konkurransen om maten. Bare 10 - 20% av disse når toårsalderen da de endelig kan danne sitt eget territorium og forplante seg. Denne reguleringsmekanismen hos kråkene selv gjør at antallet hele tiden står i rimelig forhold til bl.a. næringstilgangen. Men når de først kommer opp i en slik alder, fortøner straks tilværelsen seg noe lysere og i kraft av sin alder har den forrett i de fleste av livets situasjoner. Da kan kråka bli både 15 og 20 år gammel før den trekker sitt siste kra.

I skumringen har sikkert mange lagt merke til flokker med kråker som med bestemte vingeslag flyr mot et tilsynelatende fast mål. Det er nettopp det de har. Hver kveld samles kråker i grupper for sammen å begi seg mot et foreløpig samlingssted der andre kråker også venter. Plutselig kan alle sammen gå på vingene under sterkt leven for så å sette strake kursen mot den felles overnattingsplassen. Slike ansamlinger kan være av anselig størrelse. Byer er blitt populære i så henseende og bare i Trondheim har det i de siste årene overnattet ca 11.000 kråker og andre kråkefugler ved Lerkendal stadion! Om de er Rosenborgpatrioter vites ikke....

Til slutt en pussig historie fra en by ved navn Lyndon i USA. Den kalles populært for verdens "kråkehovedstad" og har til og med en kråkefestival. Grunnen til det er at byen en gang hadde en kråkekjæledegge med navnet Rocky. Den var på nikk og hils med alle i byen og det ble til og med nedsatt et forbud mot å sette opp fugleskremser. Alle kjente ham og tok seg av ham. Alle unntatt en bonde i nærheten som var sterkt uenig i byens beslutning og som gjorde kort prosess. Men Rocky fikk en strålende begravelse. Noen lagde en stålkiste og kråka ble stedt til hvile under en kostbar gravstøtte, der man fremdeles kan lese:

Her hviler kråken Rocky - alles venn.

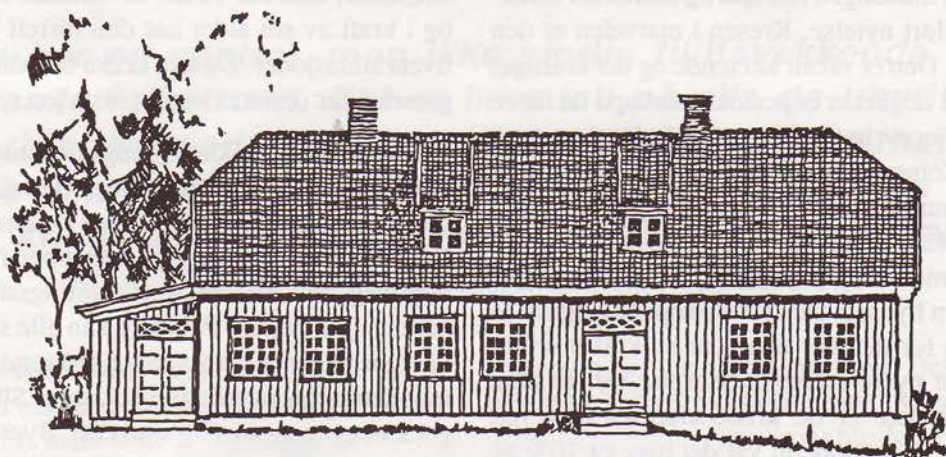
Yngve Kvebæk er leder av Nordre Øyern Fuglestasjon og naturskribent i "Familien".

Obs!

Juletilbud på luftfoto

Medlemmer kr 75,-
Ikke-medlemmer kr 100,-
(også på Abelsø Postkontor)

Hovedbygningen på Østensjø Søndre

ØSTENSJØ SØNDRE - FAGADE MOT TUNET. K. 1919

- ikke bare et vakkert hus

I året 1837 ble det lokale selvstyre innført i Norge. Aker kirkesogn ble til Aker kommune, som riktignok var nær knyttet til Christiania, men som først og fremst var en landbruksbygd. Fra nå av skulle bygdens egne ta seg av styre og stell. Bygdens bønder rykket inn i lederskiktet blant embetsmenn og proprietærer og enkelte klasseskiller kom på glid.

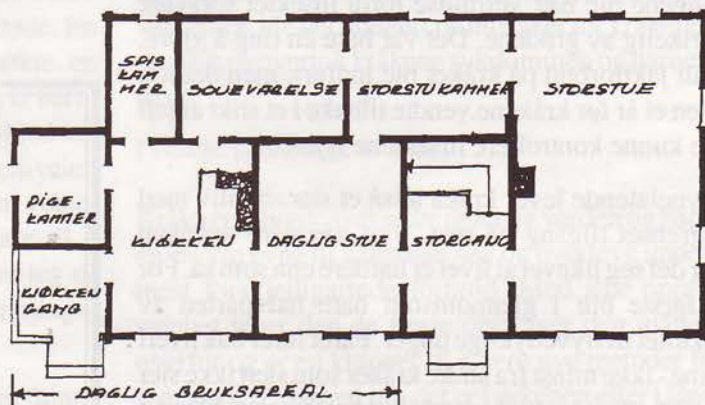
En av den nye tids menn var bonden Halvor Haagensen Tveter som det følgende år kjøpte Østensjø Søndre. Han kom til å spille en betydelig rolle i det offentlige liv i Aker. I 1937 var han 30 år gammel, med nystiftet familie og full av virketrang. Noe av det første han tok fatt på var å sette opp en ny hovedbygning på Østensjø. Den står der fremdeles og er lite forandret siden den tid.

Forteller denne bygningen oss noe om de viktige endringsprosessene som fant sted i tiden? Svaret er så avgjort et ja. Ser vi litt nærmere på hvordan den er utformet, kan innredningen belyse flere sider ved det som blir kalt «det store hamskifte» i vårt norske bygdesamfunn, og dette spesielle huset forteller ikke så lite om endringer i sosiale sammenhenger knyttet til Akerbygda i lange historiske perspektiver.

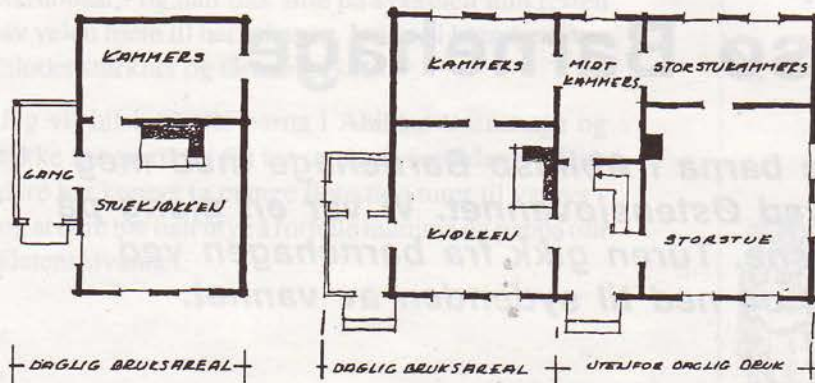
Østensjøbygningenes eksteriør avslører ikke umiddelbart de nye trekk i tiden. Den

vakre empirefasaden har i seg alle de kvaliteter som preger vår tradisjonelle byggeskikk. Det kan forlede oss til å oppfatte huset som en vanlig midtkammerbygning med slik planløsning som bedrestilte Østlandsbønder i alminnelighet valgte fra 1700-årene og fremover mot vår tid. Slik er det imidlertid ikke, som vi skal se av skissene nedenfor.

Etter at peisen ble vanlig i 1600-årene skjedde det ikke store endringer i bønders boskikk før langt ut på 1800-tallet. Stuekjøkkenet var i prinsippet et allrom som dekket samtlige bofunksjoner, med kammerset som supplement. Dette gjaldt for den enkle planformen, den som kalles den «akershusiske», og det

ØSTENSJØ SØNDRE - GRUNNPLAN (BEK)

gjaldt i nesten samme grad midtkammerbygningenes planform. Som illustrasjonen viser, var det nok betydelig forskjell i ambisjon og økonomi, men ikke i daglig bruk fra en generasjon til den neste.

Boligutviklingen på bygda er i høy grad en historie om boligfunksjoners utflytting fra stuekjøkkenet. Halvor Haagensens planløsning på Østensjø viser oss et tidlig eksempel på nyorganisering av dagliglivet på en Akergård. I bygdesamfunnet dengang kan det nok ha virket ganske radikalt. Husbondsfolket nøyde seg ikke lenger bare med et kammer til sitt bruk. Dette rommet ble utelukkende satt av til soverom, og det blir også betegnet slik i de gamle branntakstene. Familien får sin egen dagligstue, og

Den vakre hovedbygningen på Østensjø Søndre er et kulturminne med helt spesielle kvaliteter, både i seg selv og som en del av et usedvanlig fint tun i et verneverdig kulturlandskap. De estetiske verdiene er i og for seg innlysende, men det bør nok også legges på minnet at det dreier seg om et miljø som bærer i seg og klarlegger vår kulturhistorie i langt videre forstand.

Siv. ark. Kjeld Magnussen
(Forf. illustrasjoner)

Kjeld Magnussen er tidligere fylkeskonservator i Akershus og Byantikvar i Oslo.

Følgende artikler fås kjøpt fra foreningen:

Luffotografi av Østensjøvannet

Juletilbud:

Medlemmer kr 75,-

Ikke-medlemmer kr 100,-

Høstmotiv fra Østensjøvannet

Innrammet kr. 200,-

T-skjorter

Medlemmer kr 60,-

Ikke-medlemmer kr 75,-

Postkort kr 5,-

Almanakk kr 30,-

Sothøna kr 30,-

Klistremerker kr 10,-

Fuglerapport 92/93 kr 25,-

Medlemsmerke i emalje kr 25,-

Luftfotografi og postkort selges også
på Abildsø postkontor.

Send postgiro med bestilling og mottakers navn og adresse, så vil vi sende artiklene i posten. Foreningens postgiro kontonummer er 0801.273.1826.

Mitt Østensjøvann - Abildsø Barnehage

På forsommeren ble barna i Abildsø Barnehage med meg på tur til Slåttenga ved Østensjøvannet. Vi var en gjeng på 18 barn og 4 voksne. Turen gikk fra barnehagen ved Abildsø Kapell og ned til sydenden av vannet.

Tekst og foto av Marianne Østbye

Nikolai, Jørgen og Adrian har visst funnet noe spennende.

Vi troppet avgårde i deilig solskinn. Man skulle nesten tro at vi hadde lagt inn bestilling på den deilige dagen. Glade og lystige gikk vi ned til vannkanten og kikket på stokkender, hettemåker og sothøner. Kanadagjess og grågjess møtte vi også. Mange av barna visste navnene på fuglene allerede. Så flinke de var til å huske!

Gjennom Lilleskogen bar det - og videre langs fotballbanene. Der så vi toppdykkere og sivhøner. Vi gikk inn i skogen ved Abildsø gård. Det var fuglesang fra alle kanter, og vi gikk stille, stille slik at vi ikke skulle forstyrre koret.

Der veiene skiltes under Tallbergåsen, entret vi den deilige grønne Slåttenga. Opp til knausen var det fin sti. Innen da var de fleste passe sultne, så vi ventet ikke lenge med å åpne matpakkene og skjenke saft. Der satt vi og koste oss i sommerlig solskinn og grønn natur.

Det var artig å prøve kikkerten og se om vi så noen fugler. Så rare folk ble når vi snudde kikkerten feil vei! De ble bitte-små!

Lek hører med når barn er på tur - og det lange gresset fristet til både gjemsel og troll. Vibeke, Jarl og flere løp lystig i det lange gresset og var kjempefarlige troll. Brølene kunne høres langt borte i skogen.

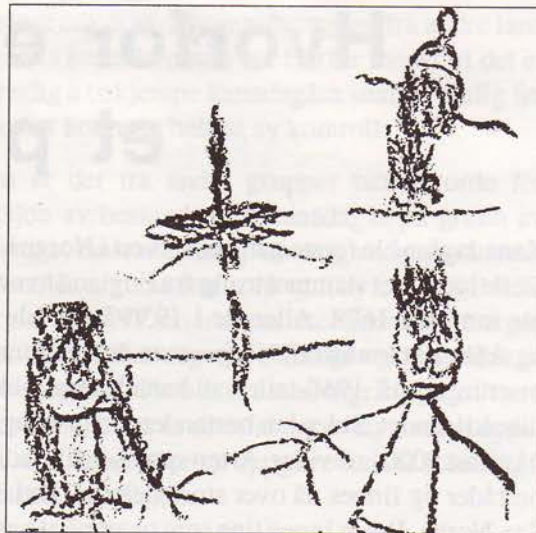

Jarl og Vibeke er kjempefine troll!

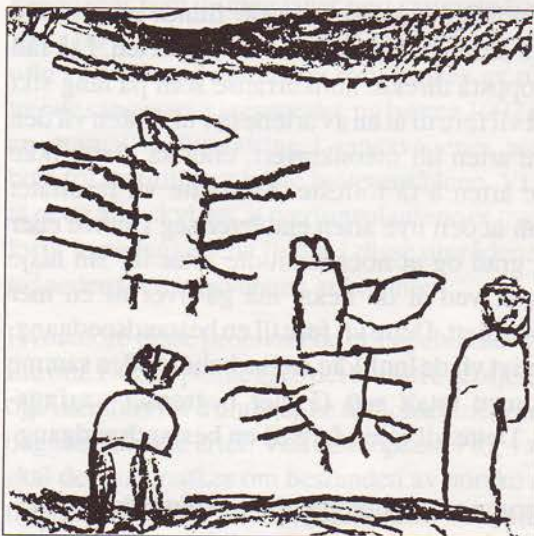
Dagen gikk, og vi satte kurs hjemover. Christer var uheldig og ramlet på stien. Det ble et skikkelig skrubbsår, - og han fikk sitte på sykkelstolen min resten av veien hjem til barnehagen. Innen vi kom frem var blodet størknet og tårene tørket.

Jeg vil hilse til alle barna i Abildsø Barnehage og takke for en riktig fin tur sammen med dere! Håper dere har kunnet ta mange flere fine turer til vannet - og at dere har hatt mye å fortelle mamma og pappa om Østensjøvannet.

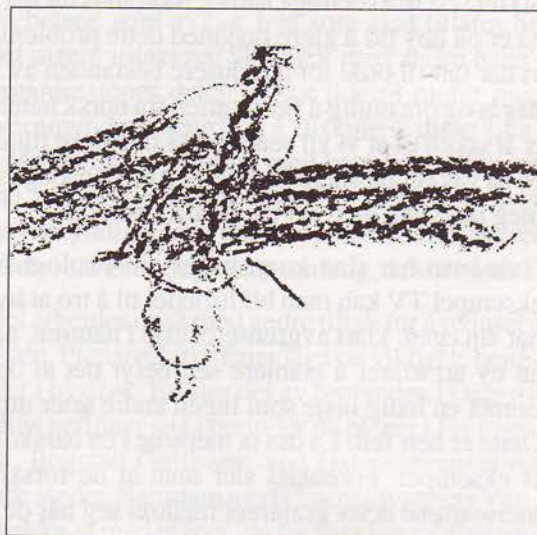
Klemmer til dere fra Marianne.

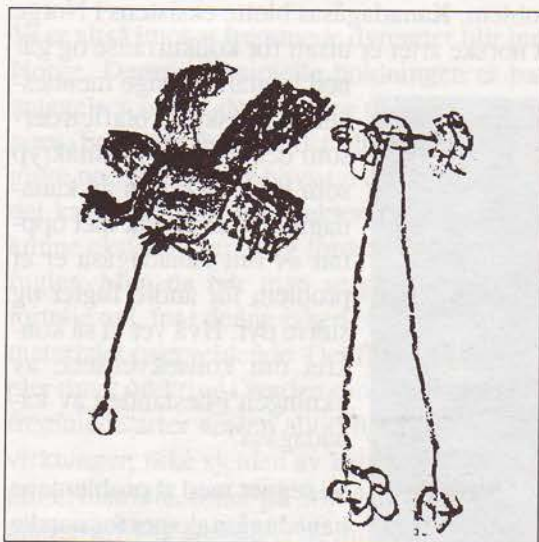
Inger-Lise (5 år) har tegnet måker og en mann som skal skyte fugler.

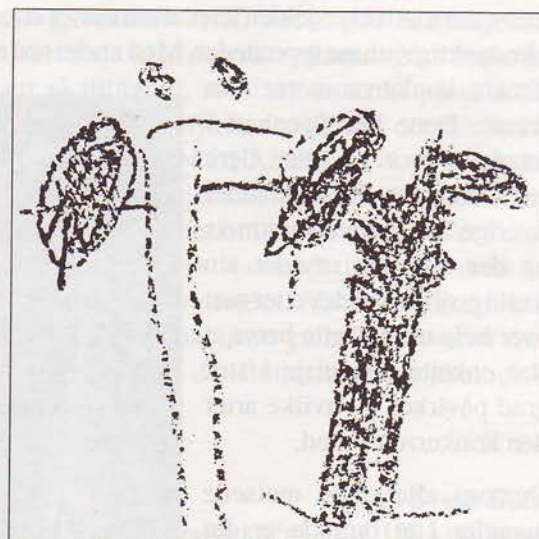
Adrian (5 år) har tegnet folk og fugler.

Nina (5 år) har tegnet en fugl som er i vannet.

Christer (4 1/2 år) har tegnet fugler.

Sunniva (4 år) har tegnet måke og stokkand.

Hvorfor er kanadagåsa et problem?

Kanadagåsa ble første gang observert i Norge i 1900. Dette individet stammet trolig fra England hvor arten ble innført i 1678. Allerede i 1930-årene ble arten også forsøkt innført til Norge, men det var først med utsettinger på 1960-tallet at kanadagåsa fikk fast tilhold i landet. Siden har bestanden økt raskt og teller nå minst 5000 individer. Arten sprer seg til stadig nye områder og finnes nå over store deler av lavlandet i Sør-Norge. Det er ingen ting som tyder på at bestandveksten vil gå ned av seg selv, og med fortsatt ukontrollert økning i bestanden kan vi risikere at kanadagåsa om noen tiår er Norges vanligste gåseart. Styret i NOF avdeling Oslo og Akershus mener at det nå er på høy tid å gjøre noe med dette problemet, og vi har tatt til orde for å redusere bestanden av kanadagås og om mulig å fjerne arten fra norsk natur. Hva er årsaken til at vi vil sette inn så drastiske tiltak mot en så vakker og spennende fugl som kanadagåsa? La meg begynne med litt elementær økologi.

Hvis man har sine kunnskaper om økologi fra for eksempel TV kan man bli forledet til å tro at hver art har sin egen, klart avgrensede nisje i naturen, og hvis en ny art klarer å etablere seg betyr det at den har funnet en ledig nisje som ingen andre arter utnytter. Dette er helt feil. La oss ta meisene i en barskog som et eksempel. Forenklet sier man at de forskjellige meisearter deler grantreet mellom seg når de søker etter føde. Svartmeisen finner mat ytterst på grenene, toppmeisen innerst i granbaret mens granmeisen leter etter mat på tykke grener og inne ved stammen. Men i virkeligheten er det store overlapp i hvor artene leter etter mat. Ikke sjelden leter alle tre arter etter mat på nøyaktig samme type steder. Med andre ord er det direkte konkurranse mellom artene. Dette blir åpenbart i områder hvor en eller flere arter mangler. På Gotland i Sverige finnes bare svartmeis og der har den utvidet sin næringsnisje og leter etter mat over hele treet. Dette betyr at den enkelte arts nisje i stor grad påvirkes av hvilke arter den konkurrerer med.

Dersom alle disse meisene mangler i et område er det andre dyregrupper som utnytter maten i stedet. Det kan

være mange andre fuglearter som til en viss grad leter etter mat der hvor meisene holder til. Faller frø og insekter som meisene spiser ned på bakken står andre arter klare, f.eks. mus og finker. Om ikke annet blir frø og insekter næring for bakterier, sopp, spretthaler, fluelarver og annet småkryp. Dette illustrerer en annen vanlig misforståelse, nemlig forestillingen om at det finnes et overskudd i naturen som går til spille dersom det ikke høstes. Bortsett fra enkelte spesielle tilfeller som f.eks. en torvmyr, blir så å si all biologisk produksjon utnyttet av en eller annen art.

Hva skjer så når en ny art kommer inn i økosystemet? I noen tilfeller kan det allerede finnes en art med svært lik økologisk nisje som den nye arten. I så fall vil det oppstå direkte konkurranse som på lang sikt normalt vil føre til at en av artene dør ut. Enten vil den innfødte arten bli utkonkurrert, eller så klarer ikke den nye arten å få fotfeste. Men ofte vil resultatet heller bli at den nye arten etablerer seg i større eller mindre grad og at noen innfødte arter får sin nisje innsnevret ved at de f.eks. må gå over til en mer begrenset diett. Dette vil føre til en bestandsnedgang. Alternativt vil de innfødte artene beholde den samme dietten, men totalt sett få mer begrenset nærings-tilgang. Dette vil igjen føre til en bestandsnedgang.

På bakgrunn av disse elementære økologiske betraktningene er konklusjonen at dersom en ny art etablerer seg, må det nødvendigvis gå på bekostning av innfødte arter. Spørsmålet er ikke om kanadagåsa er et problem for «norske» arter, men for hvilke arter den er et problem. Kanadagåsas blotte eksistens i Norge betyr at norske arter er utsatt for konkurranse og går ned i antall. Mange mennesker vil kanskje gi blaffen dersom det er sopp og småkryp som lider på grunn av kanadagåsa. Man er nok mer opp-tatt av om kanadagåsa er et problem for andre fugler og større dyr. Hva vet vi så konkret om konsekvensene av økningen i bestanden av kanadagåsa?

Vi regner med at problemene kanadagåsa skaper for norske fuglearter er av to hovedtyper. For det første kan det

oppstå konkurranse om hekkeplasser fordi kanadagåsa forsvare et territorium rundt reiret sitt. I kraft av sin store kroppstørrelse vil den være i stand til å fordrive norske arter fra territoriet. Stokkand, krikkand, grågås, storlom og måker er eksempler på arter som kan få problemer med å finne gode hekkeplasser der kanadagåsa har etablert seg. I Oslofjorden har bestanden av stokkand gått jevnt nedover i samme periode som kanadagåsa har økt. Disse artene bruker ofte de samme hekkelassene i fjorden. Konkurranse med kanadagås er en mulig forklaring.

For det andre vil det oppstå konkurranse om næring, både på hekkelassene, på trekklokaliteter og i overvintringsområder. Det vil særlig være andre andefugler (svaner, gjess og ender) som blir berørt, men også sothøne, sivhøne og til og med ringdue kan bli påvirket fordi de har overlappende næringsvaner. I Nordre Øyeren Naturreservat har vi observasjoner av kanadagås som direkte jager bort rastende kortnebbgjess fra gode beiteområder. Kanadagåsa beiter også ofte i de samme områdene som brukes av overvintrende sangsvaner i reservatet, og høsten 1992 skjedde en dramatisk forandring i sangsvanenes arealbruk bort fra de tidligere beste beiteområdene. Vi frykter at dette kan skyldes at næringsplantene er overbeitet fordi kanadagjessene ligger i disse områdene i flere måneder før sangsvanene ankommer.

Hvor store disse problemene er i øyeblikket vet man lite om. Derfor planlegges det et større prosjekt i Oslo og Akershus for å undersøke forholdet mellom kanadagås og norske arter. Ved hekkeplasser for vannfugl skal det undersøkes om bestanden av norske arter er mindre der hvor kanadagås hekker sammenlignet med områder hvor det ikke er kanadagås. I Nordre Øyeren Naturreservat skal det undersøkes hva slags planter kanadagåsa beiter på og hvilke norske arter som beiter på de samme plantene.

Vi er altså imot at fremmede dyrearter blir innført til Norge. Denne prinsipielle holdningen er basert på antagelser om at de vil være til skade for innfødte arter. Fra noen hold vil det bli sagt at man ikke må gjøre noe før dette er bevist, i et uskyldig håp om at det kan gå bra og at for eksempel kanadagåsa skal kunne eksistere i fred og fordragelighet med norske fugler. Men da bør man se på hva historien kan fortelle oss, for i denne saken er det historiske bevis materialet overveldende. Det finnes utallige eksempler rundt omkring i verden som viser at innføring av fremmede arter nesten alltid har økologiske skadevirkninger, ikke sjelden av katastrofalt omfang (kanin i Australia, rotter på Stillehavsøyer osv.). Men i mange tilfeller eksisterer de innførte artene i begrenset antall på noen få steder i lang tid før de plutselig og uten forvarsel øker sterkt i antall og sprer seg raskt

over store områder. Disse erfaringene fra andre land må man ta konsekvensen av. Derfor mener vi det er nødvendig å bekjempe kanadagåsa snarest mulig før problemet kommer helt ut av kontroll.

I Oslo er det fra andre grupper tatt til orde for reduksjon av bestanden av kanadagås på grunn av tilgrising av badestrender, parker og andre grøntarealer. Dette er argumenter som vi i styret i NOF ikke stiller oss bak. Vi baserer oss utelukkende på argumenter som dreier seg om økologi og forholdet til norske dyrearter. Problemet med tilgrising kan være reelt nok, både fra et estetisk og et hygienisk synspunkt, men det er ikke en oppgave for vår forening å ta opp slike problemer.

Tiltakene som kan bli iverksatt for å redusere bestanden av kanadagås i Oslo og Akershus dreier seg om forskjellige former for fangst, avlaving og tiltak for å begrense formeringsevnen. Det er naturvernmyndighetene som avgjør hva som skal tillates og som vil utføre tiltakene. Sammen med andre naturvernorganisasjoner deltar vi for tiden i møter med naturvernmyndighetene for å diskutere disse tiltakene. Muligens vil arbeidet med bestandsreduksjon komme i gang til våren. Men her må det sies at naturvernmyndighetene faktisk allerede har drevet «skjøtsel», om enn i begrenset omfang, de siste årene.

Men det arbeides også med andre tiltak for å redusere bestanden. Plenarealer er kanadagåsas viktigste beiteområder i bystrøk. En stor del av bestanden i Oslo og Akershus befinner seg i perioder på plener i Frognerparken, Bogstad Golfbane, ved Østensjøvannet og lignende steder. Sammen med Østensjøvannets Venner arbeider vi med planer om forbusking av plenarealer ved Østensjøvannet. Dette vil på en naturlig måte begrense økningen i bestanden av kanadagåsa.

Vi håper på forståelse for disse synspunktene når tiltakene gjennomføres. Vi forstår godt at mange har fått et nært forhold til den vakre kanadagåsa som ofte er svært så tillitsfull, men vi bør tenke på at arten finnes i gode og levedyktige bestander der den hører naturlig hjemme, i Nord-Amerika. Vi gjør norske fuglearter en bjørnetjeneste dersom vi av følelsesmessige grunner verner om kanadagåsa. Vi er kommet til det punktet hvor vi er nødt til å velge mellom kanadagåsa og norske fugler. Valget er ikke lett å gjøre for oss som har som prinsipp å verne om fuglenes beste, men det finnes bare ett økologisk riktig valg.

Av Svein Dale

Fra "Toppdykker'n" nr. 1 1993 utgitt av
NOF, Norges Ornitologiske Forening
Avdeling Oslo og Akershus

Østensjødagen 1993

Søndag 13. juni avholdt Østensjøvannets Venner igjen sin kulturfeiring på Østensjø gård. I år som i fjor var været upåklagelig og stemningen på topp.

Etter øs pøs regnvær om natten, fikk vi en deilig sommerdag. ØVVs mange hjelpere var tidlig ute for å forberede dagen. Allerede kl. 1300 var de første publikummerne på plass. Stemningen var stor fra første øyeblikk.

Finnschau ønsket alle velkommen og fortalte litt om hvorfor vi feiret kulturen i Østensjøbyen. Så satte han seg på låvebrua og leste eventyr for barna.

Ca. 14.30 stilte Østensjø Janitsjar på tunet - direkte fra korpsstevne på Nordre Skøyen hovedgård. Vi fikk musikk med skikkelig sving. Mange føtter måtte motstå fristelsen til å ta noen taktfaste tramp i gresset på tunet.

Dagens hovedattraksjoner var vokalistene Knut Skram og Ellen Nicolaysen akkompagnert av Neil Dodd på piano. Publikum ble omgitt med vakker musikk og stemmeprakt. Først ga Skram oss en vakker tolkning av "Oh! What a beautiful morning". Ellen Nicolaysen frydet våre ører med sin fremføring av "Memory" fra Cats. Til slutt sang disse to fremragende kunstnere en Østensjø-sang skrevet av Bjarne Willy Eriksen.

Hva er vel bedre på en deilig sommerdag enn is og sol og varme?!

To staute karer fra Leikarringen Symra - i fri utfoldelse

Tekst og melodi ble overrakt ØVV i anledning 5-års jubileet. Denne delen av arrangementet gav tilhørerne en musikkopplevelse vi sent vil glemme.

Leikarringen Symra ga en artig og interessant oppvisning av forskjellige folkedanser. Per Mathisen gledet publikum med trekkspillmusikk. Gaver og takk ble overrakt alle som opptrådte.

Mens alt dette pågikk på tunet, var det kontinuerlig aktivitet ved kaffe- og kakeboden, Norsk Omitologisk Forenings, Natur og Ungdoms, 4Hs og ØVVs stand. På jordene ved Bølerbekken red barna glade rundt på ponnene fra Lofsrud gård etter å ha kjørt i 4Hs høyvogn trukket av en fjording. 4H stilte med noen smådyr som barna kunne se på. Eneste minus var at barna måtte vente for lenge på høyvognkjøring på grunn av en misforståelse.

ØVV er svært takknemlige for at Østensjø gårds eiere med Anne Margrete Møkleby i spissen, stilte tunet på Søndre Østensjø til disposisjon.

I det hele tatt - en herlig dag for alle og en opplevelse som vi i ØVV håper kan gjentas med like stor suksess neste år.

Besøk fra langt-vekk-i-stan?

«Se der! Har du sett den fremmede i gåseflokken?»

Jeg satte kikkerten for øynene og søkte meg frem til en fugl på størrelse med vår velkjente grågås. Men denne var klart lysere i fjærdrakten på vingene og over ryggen. Hals og hode var også lysere, og på hode/bakhode var det tegninger av mørke, regelmessige striper på tvers.

Vi stod ved fotballbanene på Abildsø-siden av Østensjøvannet. Min anviser fisket frem fugleboka si fra mageregionen innenfor beltet sitt. Ved hjelp av den ble fuglen identifisert til å være - ja, ganske riktig - STRIPEGÅS. Videre leste han at stripegåsa har sin opprinnelse fra et sted langt vekk fra - faktisk helt fra Asia. Den samme boken kunne opplyse at arten er innført i parker o.l. i Europa. Rømte fugler har flere steder etablert seg i vill tilstand og er bl.a. også hekkende i Norge, i følge samme bok.

Tekst og foto:
Grete Zahl

Oppskrift fra Minna Wetlesens kokebok

Minnas pebernødder

Hertil tages 4 æg, som vispes godt
320 gram sukker
3 skeer fløde og 3 skeer afklaret smør
750 gram hvedemel og en knap tofuld
theske peber,
en do. ingefær og en knivsod potaske, som er
godt oppløst, haves i.

Deigen maa sættes paa et varmt sted, saa den
hæver sig. Derpaa udtrilles den og bages som
smaa kugler. Pladerne strøes med mel og
indsættes i en maadelig hed bagerovn.

FLYGEL & PIANO
OSLO ETBL. 1946

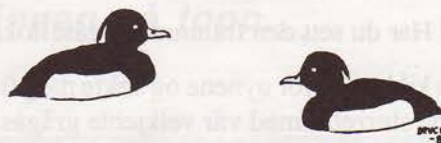
Nytt - Brukt - Innbytte - Kjøp - Taksering
Reparasjon - Stemming - Transport
Sandstuveien 52, Oslo 11. Telefon 28 90 77

ÅPNINGSTIDER:
Hverdager kl. 08.00 - 17.00
Lørdager kl. 09.00 - 13.00

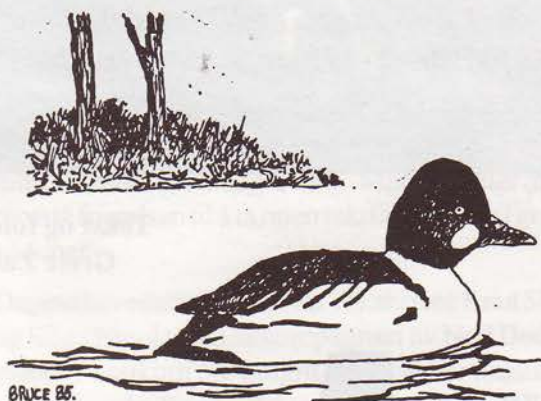
Arvingenes side

Toppand

Toppanda er vår eneste dykkand som har fjærtopp på hodet. Tegningen viser toppand i praktdrakt med lang, hengende nakketopp. Hunnen er brun, lysebrun på siden og buken. Du kan se toppanda ved Østensjøvannet hele sommeren og til langt utpå høsten. Den spiser bløtdyr, småfisk, krepsdyr, vanninsekter og faktisk en del vannplanter. Det kan være gøy å ta tiden på hvor lenge toppanda kan være under vann.

Tegning O.B. Hansen

Tegning O.B. Hansen

Kvinand

Kvinanda kan vi si er en tett og korthalset dykkand. Prøv å finne ut om det er en hann eller hunn som er avbildet. Arten vil du se ved Østensjøvannet året igjennom. Om sommeren er det oftest ungfugler som holder seg her.

Den hekker ved klare, næringsfattige innsjøer og plasserer reiret i hule trær (oftest i gamle svartspettreir). Den spiser småfisk, krepsdyr og bløtdyr og av og til vannplanter.

Liten andemat

er den vanligste andematarten i Norge. Det er en liten, svømmende vannplante uten tydelig stengel eller blad, men med rot. Den kan blomstre dersom det er svært varmt. Du kan se den i Østensjøbekken eller innerst i våtmarka ved Tallbergåsen. Prøv om du kan få øye på den til sommeren, da vel!

Frosken

er et vekselvarmt dyr. Den ligger i dvale om vinteren. Huden er fuktig og slimet. Den legger eggene i vann, og der lever også larvene - rumpetrollene - den første tiden etter «klekkingen»:

Like etter snøsmeltingen kryper froskene fram fra overvintringsstedene. Da kan du høre en merkelig «sang» fra dammer og tjern (f.eks. fra Østensjøvannet). Det er hannen som lokker på en make. Hunnen har hanfrosken på ryggen til eggene er «lagt» i vannet. Deretter gyter hannen sædceller over med en gang. De befruktete eggene flyter omgitt av slim i store klumper i vannskorpa.

Ved Østensjøvannet finner vi vanlig frosk og spissnutet frosk. Den siste er ganske sjelden. Norge har skrevet under en avtale om at mange dyr og fugler skal beskyttes (Bern-konvensjonen). Spissnutet frosk er en av de mange artene som er beskyttet av Bernkonvensjonen.

Østensjøvannet

En monografi av Haakon Tveter 1925

Denne monografien av Haakon Tveter har Østensjøvannets venner fått av hans etterkommere. Vi har valgt å beholde den i opprinnelige språkdrakt. Ordet monografi betyr "skrift som behandler utførlig et spesielt emne". Og dette "skriftet" gir interessante glimt både fra menneskers ferd og dyrelivet ved vannet. Vi får bl.a. høre litt om hvordan livet ved Østensjøvannet var i perioden 1900 - 1925 med fiske- og badeliv om sommeren, og om salg av is gjennom vinteren. Det blir også fortalt om observasjoner av fugler, insekter og andre dyr, og vi er med på oppdagelsen av en ny billeart. Ettersom monografien er lang har vi valgt å dele den opp i flere avsnitt, og den første delen kan du lese i dette nummer av Sothøna.

Østensjø gaard (Austansjor) har naturligvis sit navn av at den ligger østenfor sjøen, gaarden har altsaa sit navn fra vandet, men ikke destomindre har vandet faat sit navn fra gaarden. «Østensjøvandet» er saaledes en dobbeltbetegnelse (tautologi).

Vandet ligger i en liten dalsenkning, som fra Bryn strækker sig ret i syd, omtrent paralelt med Bundefjorden paa den anden side av Ekebergfjeldet. Den nordre og største del ligger i Østre Akers prestegjæld, men den søndre ende stikker ind i Nordstrand, - fra Abildsø og sydover gaar delelinjen mellom disse to sogne efter vandets midtlinje.

Høiden over havet er 105 m. Vandets længde er ca. 1860 m., bredden varierer mellem 120 og 240 m. Regner man gjennomsnittsbredden til 200 m, skulde altsaa flateindholdet være 350 - 400 maal foruten flytetorven, der vel kan anslaaes til ca. 50 maal, hvilket skulde være det areal, der kunde indvindes ved en mulig uttapning av vandet. Det er ganske grundt, 2 - 4 m dypt ved almindelig vandstand; bunden bestaar av dynd (gjørme) tildels av betydelig mægtighed og da denne vesentlig skriver sig fra de omliggende dyrkede marker og forraadnede plantedele, indeholder den utvilsomt store mængder plantenæring, som vilde gjøre den velskikket som jordforbedringsmiddel paa den omliggende stive lerjord.

Breddene bestaar næsten udelukkende av flytetorv, som fra den faste mark strækker sig længer og længer

ut over vandet og truer med tilsidst at tildække dette helt. Flytetorven dannes av seigt plantevæv, som knapt kan bære en mand og som hæves og sænkes efter vandstanden, saa breddene blir uforandret, medens der indenfor ved forbindelsen med den faste mark dannes «flaarer» ved flom og derav følgende høivande.

Følgende eiendomme støter til vandet, som altsaa eies av disse: Østensjø søndre og nordre, Opsal, østre og vestre, Skøyen søndre, Manglerud søndre, Abildsø nordre og søndre og lille Langerud, de 3 siste i Nordstrand sogn; den største strandkant tilhører Østensjøgaardene.

Vandet har sit viktigste tilløp fra Ulsrubækken (nåværende Bølerbekken), som kommer østenfra over Bøler og danner et lidet vandfald paa Østensjø grund, hvor der tidligere stod en kværn; en stor grøft fra det lille Kloptjern paa Bogerudmyren, som ligger omtrent i samme niveau, dernæst en bæk paa vestsiden, som kommer fra Langmosen (under Abildsø). Disse og endel smaabækker tilfører i flomtider saa meget vand, at utløpsrenden ikke kan klare det, hvorav følgen blir hurtig stigning av vandet og oversvømmelse. Utløpet er en bæk fra vandets nordende, mellom Skøyen og Manglerud og videre til Loelven ved Bryn station i en længde av ca. 1250 m. Den danner paa veien et lidet fald, som er udnyttet til fabrikkdrift; i 60 aarene av P. W. W. Kildal til Bridsel- og kridtmølle, i den senere tid av Fett & Co til en fabrikk for bygningsartikler, tagpap etc. Utløpsrenden

er som nævnt for trang; den har lidet fald i den første halvdel, som gaar gjennom jordmark til veibroen ved Rognerud; derefter gaar den i fjeldgrund med et samlet fald av 27 m til Loelven. For at sænke vandstanden og forebygge oversvømmelse er der flere gange foretat oprensning og utdypning av utløpsrenden, hvilket ogsaa tildels har git gode resultater, men i stærk flom eller efter usædvanlig nedbør formaar ikke utløpsrenden at ta imot det tilstrømmende vand, hvorfor oversvømmelse endnu kan indtræffe over de flate jorder paa Østensjø og Abildsø. I den vaate høst 1923 steg saaledes vandet saa høit at et brakland og en turnipsaker paa nordre Østensjø var omtrent helt oversvømmet d. 22 - 25 Oktober. Paa søndre Østensjø gik vandet op i den tildels uskaarne bygaker. Værst var det efter et vedholdende regn den 28. Oktbr. da hele myren og veiene stod under vand. I det regnfulde aar 1924 var det samme tilfælde. Selve veien kan undertiden sættes under vand, skjønt den i den anledning er forhøiet.

Skulde en fuldt effektiv regulering finde sted, maatte utløpsrenden i dens første halvdel gjøres betydelig bredere, hvilket nu vilde være forbundet med betydelige omkostninger. Helt at uttappe vandet, som det ogsaa har været tale om, vilde ikke være heldig, da landskapet derved vilde tape betydelig i skjønhed.

Vandet laa tidligere nok saa avsides og isolert, men efterat bygdeveien i 1860 blev omlagt og sat i forbindelse med den tidligere omlagte vei fra Østensjø til Enebakveien, er adkomsten nu god paa østsiden, medens vestsiden fremdeles mangler veie; her er Manglerudaasen og Tallbergaasen med et større dyr-

ket jorde mellom disse, som tilhører Manglerud; dette stykke ligger temmelig avsondret fra gaarden; tidligere stod her et utlade som brændte omkring 1880, nu benyttes det kun til havn, men vil vistnok i fremtiden avgi prægtige byggetomter, naar det engang blir anlagt vei paa vandets vestside, hvis byen fremdeles utvider sig som hittil. Forresten har bebyggelsen endnu ikke nogetsteds naaet ned til vandet, hvorimot høidene på østsiden, Skøien og Opsalgaardene allerede er stærkt bebygget, likesom den store nye Østensjø skole ligger ved vandets nordre ende.

På grund av vandets ringe dybde er dette underkastet stærke og hurtige temperaturforandringer; om sommeren blir vandet «lunkent» og om høsten lægger isen sig tidlig; man har saaledes skøiteis her før de fleste andre steder og denne benyttes da ogsaa flittig de faa dage den er sikker før sneen kommer. I den snebare vinter (1922 - 23) har man mot sædvane hat fin skøiteis næsten hele vinteren. I den mærkelige vinter 1924 - 25 la isen sig vistnok omtr. paa sædvanlig tid, men allerede før jul var vandet aldeles isfrit og la sig igjen først i begyndelsen av januar 1925. Tidligere holdtes ogsaa travbane heroppe og den 5te februar 1863 holdtes det store markedstravløp her da isen ikke var sikker paa Frognerkilen.

Da Akers travklub blev dannet 1923 besluttede den at holde sine travløp paa Østensjøvandet. Det første blev berammet til søndag d. 13de Januar 1924, men mildveir hindrede dette og efter flere utsættelser avholdtes det d. 2 mars i stærkt snedrev. I 1925 holdtes travløpet d. 1. februar, da isen endelig var stærk nok (10"). Løpet var vellykket og samlede en mængde tilskuere (6 a 7000).

Isen danner ogsaa en udmærket vintervei, som flittig benyttes; tidligere gik den ned langs utløpsrenden til Bryn, men efterat Rognerud er utparcellert, er denne fremkomst stengt og man maa nu kjøre op paa landeveien ved Opsal eller Skøien. Isen har ogsaa utgjort en av vandets herligheder, idet den har været gjenstand for salg og eget forbruk. Av den før nævnte grund blir isen i regelen tyk - over 24" - og naar den holdes ren for sne tillike klar og gjennemsiktig. Da adkomsten til vandet er let og veien til byen forholdsvis kort,

Bilde fra Østensjøvannet ca. 1910

Foto: A.Wilse

begyndte bryggeriene allerede tidlig at ta is derfra og betalte grundeierne en liden godtgjørelse; det var da eierne i den nordlige ende som fikk denne fordel paa grund av den lettere adkomst, men samtlige eiere sluttet tidlig en overenskomst om at det ved issalget indkomne beløp skulde deles efter en vedtat forholdsregel, medens halvparten skulde oplægges i et fælles fond - Isfondet - der skulde anvendes til oprenskning av utløpet, forbedring av fiskebestanden og andre gavnlige foranstaltninger av fælles interesse. Allerede 1877 beløp dette isfond sig til kr. 959,80, hvorav i 1878 anvendtes kr. 73 til utløpsrendens oprenskning og kr. 35 til fiskeformerelse.

Den 28. desbr. 1877 dannedes en nærmere formulert forening av grundeierne for Østensjø, n. Opsal, Skøien, Manglerud og Abildsø, medens N. Young, som hadde kjøpt søndre Opsals isret, ikke vilde være med, da han hadde solgt isretten til Christiania Aktiebryggeri for 100 kr. aarlig i 10 aar. Denne kontrakt, som var gjældende i 8 aar fra 1ste januar 1878 blev tinglæst paa alle eiendomme d. 19/7.78, 1884 anvendtes kr. 117 til oprenskning og d. 19/11.85 fornyedes overenskomsten paa 5 aar med nogen smaa forandringer, hvoriblandt forholdstallet, idet N. Young nu tiltrådte foreningen som eier av Opsals ret. Han hadde avsluttet ny kontrakt med Chra. Aktiebryggeri om salg av is for kr. 100 aarlig, som nu gik ind i foreningens regnskap. Likelædes besluttedes det at det gamle fond, som nu utgjorde kr. 1083, skulde anvendes til utbedring av veien til Bryn; da Wetlesen paa Abildsø ikke var enig heri, utbetaltes ham 1/6 med kr. 180,53. Man androg kommunen om omlægning av Kildalbakken, hvilket bifaldtes i 1887. 20/11.93 forelaa forslag til fornyelse av overenskomsten, men man blev ikke enig. Fondets formue var da kr. 615,61. Fra 1894 til 1907 hadde man ingen forening, enhver solgte is for egen regning, men d. 1/4 1907 sammenkaldte H. Tveter et møte av grundeierne. S. Opsal hadde da solgt sin andel av vandet med tilhørende dyrket strandbred vestenfor veien til H. Helmen, Skøien for kr. 6000. Man blev imidlertid da heller ikke enige. Isfondet utgjorde da kr. 1350, 95, som besluttedes bibeholdt efter samme forholdstal; herav besluttedes anvendt kr. 200 til oprenskning og noget til politiopsyn.

For at fastsætte eiendomsretten til isen blev i 1909 optat et kart over vandets nordre del. 20/2 1910 holdtes et møte paa Abildsø i anledning av en skrivelse fra Akers ingeniørvæsen med tilbud om et bidrag av kommunen stort kr. 300 til sänkning av vandet, som av ingeniør Stenersen var beregnet til kr. 800; grunden hertil var at vandet fremdeles stod over

veibanen i flomtiden; av isfondet bevilgedes kr. 400 foruten et bidrag av kr. 50 fra hver av herrene H. Tveter, Langaker (S. Abildsø) og ingeniør Holst for Bogerudmyrens vedkommende. 1911 utførtes dette arbeide, som bestod i fordypning av utløpsgrøften og sänkning av broen ved Rognerud 0.5 m.

Denne ombyggedes og gaves et sluk paa 3 m. Efter overenskomst av 3/6 10 tillotes de nedenfor liggende brukseiere, Fett & Co. og Bryns væveri at opføre en naaledam straks ovenfor Rognerudbroen til regulering av vandstanden, saaledes at denne kunde stenges i vinterhalvaaret, medens den skulde staa aapen i sommerhalvaaret; kontrakten var bindende for 5 aar og opsagdes av Bryn Væveri d. 31/5 1915, da den viste sig uten nytte for begge parter.

Istrafikken var i sin tid temmelig livlig, ikke alene til bryggeriene, men ogsaa til meierier og isoplager foruten til privatbruk. Den sterke iskjøring i vintertiden var ofte til stor gene for den almindelige færdsel.

Da der i denne tid ikke var nogen forening av grundeierne, solgte disse is for egen regning saaledes begge Abildsøgaardene til A/S Hovind gaard, som imidlertid ikke benyttet sig herav, og Manglerud til W. Stenersen, begge for 5 år. Man besluttet at søke en ny overenskomst istandbragt fra den tid da disse kontrakter utløp. Efter længere forhandlinger lykkedes det endelig d. 3/12 1917 at bli enige om en overenskomst, der foreløbig skulde gjælde for 1 aar ad gangen, men kunde opsiges, hvilket imidlertid endnu ikke er gjort. Efter denne skal 25% av issalget gaa til isfondet og resten tilfalde grundeierne efter vedtat forholdstal. For 1918 beløp fondets andel sig til kr. 217,-, hvorefter dette utgjorde kr. 1618. I aarene 1920 til 21 solgte kun Skappel is efter kr. 20 pr. maal, dette utgjorde for disse 2 aar kr. 103,- siden er ingen is solgt; fondet utgjorde den 1/1 25 kr. 1510.-. Efterspørslen efter is synes nu at være ophørt; det var bryggeriene som var de største og saa at si de eneste kunder, men disse har nu i regelen anskaffet sig frysemaskiner og bruker kunstig is. Privatforbruket monner lite og hertil kommer nu at helseraadet advarer mot bruken av is fra Østensjøvandet paa grund av den større bebyggelse omkring vandet, som medfører at flere kloaker har sit utløp i dette. Vistnok utskilles endel forurensninger ved frysningen, saa isen allikevel kan være forholdsvis ren, men den er jo ikke særlig apetittelig.

I 1901 blev prøve av isen indsendt til kemisk undersøkelse med meget tilfredsstillende resultat.

Det er ogsaa forsøkt lagring av is ved vandet og et par ishuse har været opsat, men de er nu revet ned.

Fortsettelse neste nr.

«Sothøna» på fugletelling

Lørdag 2. oktober var Sothønas utskremte medarbeider med Norsk ornitologisk forening (NOF) Svein Dale på fugletelling ved Østensjøvannet.

Høst, blader i gult, grønt og rødt danner sammen med gyldne, nyskårede havrestubber en praktfull ramme rundt Østensjøvannet. Det er nesten vindstille, ca. 8 grader, overskyet - perfekt fuglevær.

Fugleskrik, store flokker gjess, stokkender, ringduer, byduer, kråker og skjærer nyter lekkerbiskner - spillkorn - etter skuronna på Østensjø gård.

Luften vibrerer av fuglelåter. Måltrost, gråtrost og rødvingetrost farer til stadighet over himmelen.

Tsii, tsii, hører vi langtrukket og sugende. Rødvingetrost, slår Svein fast og peker på noen «prikker» på himmelhvelvingen.

På åkrene og gressplenene er det overbefuglet med gjess. Totalmengden er på ca. 1400. Dette er et resultat av gressplenene kombinert med vannet. Har regnet i tillegg slått kornet kraftig i bakken, finner grågåsa fort veien dit.

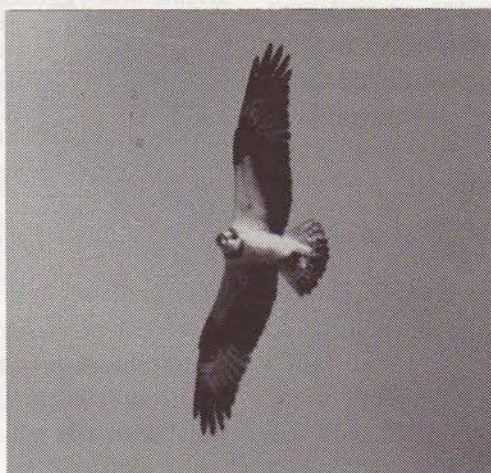
Seks stillits jager over jordet ved Østensjøveien.

I svartorene nedenfor terrassehuset kvitrer en kjempflokk med grønnsisik, en liten vakker fink som har brunsvarte vinger med to smale, gule bånd og et gult vingespeil.

I Tallbergåsen teller Svein opp en rekke arter - trekryper, granmeis, spettmeis, fuglekonge, flaggspett, blåmeis, kjøttmeis og svartmeis. Der vi vanlig «dødelige» blander pipelyder og hvisling bestemmer ornitologene sikkert arten. Ved hjelp av kikkerten blir fuglearten også synskontrollert.

«Det blir mange arter i dag - som vanlig ved Østensjøvannet», sier Svein og noterer så kulepennen dirrer.

Ved Slåttenga observeres gransanger og munk. Ikke alle sangerne har tatt til vettet og kommet seg sydover ennå.

*Fiskeørn over Østensjøvannet
Foto: Kjell Sole*

Ved Abildsø gård haster grønnefink og bjørkefink fram og tilbake mellom osp, selje og rapseåkrene der de søker føde.

I vannkanten ved fotballbanene tripper sivhønene på matsøk.

To spurvehauker jages fra området av hissige kråker, og ytterst i våtmarka sitter og sitter og sitter to gråhegrer - ubevegelig.

Tellingen er over for denne gang, og hele 50 arter er observert.

To av Sveins observasjoner er rekorder ved Østensjøvannet: 20 måltrost og 70 rødvingetrost.

Mens medlemsbladets «utskremte» haster hjemover, undrer han seg over hvordan i all verden disse ornitologene husker hundrevis av fuglelyder...

Årets tellinger har gitt flere sjeldne arter. Snadderand var godbiten også i år. 22. april ble et par observert, og en han holdt seg ved vannet i ca. to måneder.

25. april ble skjeggmeis sett for første gang ved Østensjøvannet, **den 197. arten** som observeres her.

Skjeggmeisa ble også observert på den internasjonale fugledagen 10. oktober. Over hundre mennesker møtte opp til ØVVs og NOFs arrangement ved vannet vårt.

Ellers nevner vi storskarv, knekkand, skjeand, taffel-and, sivhauk, fiskeørn, dvergmåke, rødnebbterne, dvergspett og blåstrupe blant de 122 artene som hittil er observert i år - det høyeste antall siden tellingene ble gjenopptatt i 1991!

Redaksjonen

Tørrbakkene ved Østensjøvannet

Av Jan Wesenberg

Østensjøvannet er ikke bare våtmark. Skråningene rundt vannet, spesielt de som vender mot sør eller mot vest, huser en rik tørrbakkeflora. Tørrbakkene har sikkert hatt en langt større utbredelse i tidligere tider, da vi hadde et velhevdet kulturlandskap på de mange gårdene rundt vannet.

Det vi ser nå er nok bare rester av det som en gang var, på samme måte som i innlandsstrøk generelt. Men særlig to områder er fine, og vel verdt et besøk, nemlig den sørvendte skråningen fra Nordre Abildsø gård ned mot jordene ved Smedbergbekken, og skråninga mellom terrasseblokka på Oppsal og veiskjæringa mot Østensjøveien. Men husk - tørrbakkevegetasjon er slitasjesvak, så vi bør være varsomme med å trække for mye utenfor eksisterende stier og tråkk. Og la sjeldne eller uvanlige planter stå! De er godt nok dokumentert i offentlige samlinger, og for alle oss andre gjør de seg best på stedet.

Tørrbakker er gjerne svært fargerike og har en lang blomstringssesong, der ulike arter avløser hverandre og farger terrenget i ulike farger gjennom sesongen. Grunnen til denne blomsterprakten er at dette er varme lokaliteter. De ligger slik vendt at de får maksimalt med sol, og jorda er så grunn at bakken blir fort oppvarmet. Det skal derfor ikke rare solskinet til før insekter kan være aktive - både i løpet av sesongen og i løpet av hver enkelt dag. Utviklinga har derfor ført til at insektbestøvende plantearter er sterkere representert på tørrbakker enn i de fleste andre vegetasjonstyper. I tillegg er plantene på tørrbakker gjerne små og danner sjelden store, sammenhengende kjerr, slik at det er plass til mange arter på et lite område.

At sørvendte lokaliteter er varmere enn nordvendte, er intuitivt lett å forstå. Men hvorfor er så vestvendte varmere enn østvendte? De skulle jo motta like mye sol, bare på ulik tid av dagen. Grunnen er at østskråningene mottar direkte innstråling på morgenen, når bak-

ken er avkjølt etter natta. Mye av den direkte sola går med på å fordampe dogg og varme opp jorda etter natta, og seinere på dagen blir stedet liggende i skygge. Vestskråningene derimot mottar mest innstråling på slutten av dagen, etter at bakken har rukket å bli noe oppvarmet av indirekte sollys. Maksimumstemperaturen blir dermed en god del høyere her enn på østskråningene.

Ved Abildsø gård finner vi tørrbakkene i veksling med askeskog og grasenger. Her er det den hvite nysesildra og mengder av stemorsblomst (natt og dag) som preger terrenget tidlig på våren. Seinere kommer de rosa blomstene til harekløveren ("pusekatter") og tjæreblommen, og enda seinere blåklokker og gulmaure. Et par arter som vokser her er svært sjeldne såpass langt fra sjøen, nemlig nakkebær (en slektning av markjordbær) og strandløk. En tredje sjelden art som fortsatt finnes her er en bitteliten veronika-art, vårveronika. Den er på markert tilbakegang i landsmålestokk, på grunn av at det gamle kulturlandskapet forsvinner. Dette fine området på Abildsø er nok i sakte gjengroing, og burde

vært restaurert som slåtteng, slik at engpartiene får en lavere vegetasjon og tørrbakkene får ligge mest mulig åpne. I alle fall ville det vært ille om området ble nedbygd, slik det har vært planer om.

På Oppsal-skrenten er det særlig tre seinsommerblomstrende arter som preger tørrbakkene - hvitbergknapp, den rosa bakketimian og den litt uanselige, lillablomstrende bakkemynten, sammen med det høye, elegante graset berggrørkvein. Østlandets eneste ville timian er her en

Strandløk i blomst. Det er sjelden å finne denne planten så langt fra sjøen, som her ved Abildsø gård.

opplevelse både for øynene og for nesa - og kan gjerne prøveluktes og -smakes. Også bakkemynten har en utpreget krydderlukt. Ellers har vi her et lite område med velutviklet varmekjær buskvegetasjon, med nyperosearter, berberis og den sjeldne, varmekjære busken geitved. Denne krattvegetasjonen er siste utpost av denne type mot Østmarka. Ellers har vi større områder av den i Ekebergskråninga og på øyene i fjorden. Også blodstorkenebb har her en slik liten utpostforekomst. Oppsal-skrenten er et fint sted for en pust i bakken, med flott utsikt over vannet. Og så kan en jo bruke fantasien og forestille seg skråninga fortsette jevnt ned mot våtmarka, og oppover mot innmarka på Oppsal gård. Dette lille minnesmerket over områdets opprinnelige vegetasjon er vel verdt å ta vare på!

Jan Wesenberg er botaniker, sitter i skjøtselsplan-gruppa og arbeider i Norsk Botanisk forening med florakartlegging i Oslo og Akershus.

Nakkebær. En sørøstlig tørrbakkeplante som vokser ved Abildsø gård.

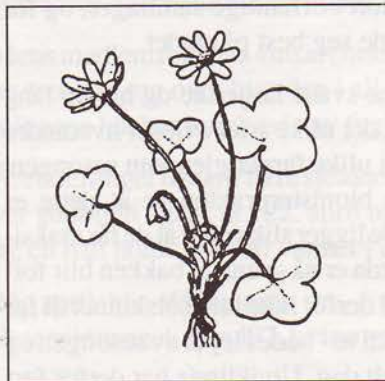
Bærene har en litt annen form enn hos markjordbær, og en annerledes smak. Hamsene ligger tett over bærene. Prøvesmak den gjerne, men la plantene stå!

Det biologiske mangfoldet utarmes - også i våre nær-områder. Kjente og kjære arter som blåveis og mariannøkleblom er i tilbakegang mange steder i Oslo/Akershus, men mange arter er enda mer utsatt enn disse. Forvaltningsmyndighetene har ofte svært mangelfulle opplysninger om status for den enkelte art.

Vi har blant annet på bakgrunn av dette satt i gang et florakartleggingsprosjekt for Oslo/Akershus. Vi ønsker med dette oppropet å nå fram til alle i området som er glad i floraen vår og som kunne ha lyst til å være med i et slikt samarbeid. Du er velkommen som deltaker uansett kunnskapsnivå - velger du å jobbe med noen få velkjente arter, er det en like verdifull innsats som å ta for seg hele spekteret av arter.

Prosjektet er lagt opp som en abonnementsring. Sentralt utarbeider vi utbredelseskart og lokalitetslister utifra opplysninger vi har tilgjengelig (foreløpig skjer dette på dugnad). Abonnentene mottar to utsendelser i året, og oppfordres til å notere sine funn og melde dem tilbake, slik at oppdaterte versjoner kan lages. Abonnementet

ETTERLYST!

koster 1 krone pr. utsendt ark - begrenset oppad til 200 i året. Hittil er to utsendinger ferdige og distribuert. En "lettversjon" av abonnementet er også mulig: Du mottar da kun følgebrev og liste over produserte kart, og kan selv velge ut hvilke kart du vil bestille.

Fyll ut (evt. flere valg) og send inn:

- .....Ønsker liste over utsendte kart til nå. ....Ønsker "lettabonnement" fra nå av.
 .....Ønsker "lettabonnement" med ettersending. ....Ønsker abonnement fra nå av.
 .....Ønsker abonnement med ettersending av tidligere utsendelser.

Navn/Adresse: .....

LOKALFLORA FOR OSLO OG AKERSHUS
 NORSK BOTANISK FORENING, ØSTLANDSAVDELINGEN
 Botanisk Museum, 0562 Oslo

OPPROP

OPPROP

AKTIVITETER

Høsten og vinteren 1993

Styret ønsker alle vel møtt til medlemsmøte!

Mandag 22. november 1993 kl. 19.00 på Skøyenåsen skole.

Evert Taube-aften.

Ornitolog Svein Dale viser fantastiske bilder fra Sør-Amerikas ville natur. Svein er sekretær i Norsk ornitologisk forening, han er Dr. philos og behersker et stort spekter av naturkunnskap. Vi garanterer et fengslende kåseri.

Hva er vel mer naturlig enn å knytte Sør-Amerika til Evert Taube. Selv synger vi viser og koser oss til akkompagnement av vår egen dyktige trekkspiller, Per Mathisen. Vi får også en sekvens med Østensjø gitartrio, som er dyktige gitarvirtuoser fra Østensjøbyen.

Julemesse:

Du får anledning til å kjøpe kaffe og kaker samt muligheter for å handle julegaver på vår mini-julemesse; T-trøyer, almanakk 94, medlemsnål, klistrelapper og innrammede fotos av Grete Zahl og Erik Damsgaard.

Vel møtt!

Vi gratulerer ØVV med 5-års jubileet

**Den norske
Eterfabrikk A/S**

Tlf.: 22 28 59 46

**RAMM
ANNE**

INNRAMMING

Ekebergvn. 193 B
1162 Oslo

Tlf. 22 74 26 88

Østensjø gård

Østensjø gård har gitt navn til vannet og en moderne bydel i Oslo. Hva skjuler seg bak navnet? «Sothøna» letter på gårdens historiske slør og starter med dette en artikkelserie om «Austansjor».

Finn

De første spor

Området omkring Østensjøvannet er ganske rikt på steinalderfunn. Hele ti steinalderøkser er funnet i nærheten. Fire av disse er funnet på Østensjø gårds jorder. To av dem er fra eldre jernalder og kan være fra perioden 5000-3000 f. Kr. De knyttes til jeger- og fangstkulturer. En tykknakket flintøks antas å være fra «stridsøkskulturen», en jordbrukskultur fra omkring 2.500 år f. Kr. Disse funnene kan tyde på at det muligens her har vært drevet jordbruk allerede fra yngre steinalder. Selve gården Østensjø ble antagelig bebygget i eldre jernalder, kanskje rundt år 500 e. Kr.

Navnet Østensjø kommer av det gammelnorske «Austansjor». I «Norske Gaardsnavne Akershus Amt» skriver professor Oluf Rygg at Østensjø er «et Prepositionsnavn som er gaaet over til et sammensat Ord». Gården fikk altså navn etter dens forhold til vannet, -øst for «sjøen». Deretter har vannet fått navnet etter gården - Østensjøvannet. I Håkon Håkonssons saga beskrives et slag i 1222 ved Ekomholmen i Mjøsa. De kjempende parter var birkebeinerne og ribbungene. Blant de falne menn var ribbungenes Audun Austansjor.

Audun var med temmelig stor sikkerhet fra Østensjø gård (jfr. historikerne Jacob Aall og Edvard Bull). Ribbungene var en opprørsflokk med støtte blant mektige menn spesielt i Oslo-området. Opprørsflokkene hadde også sterk tilslutning fra bøndene. Man regner med at ribbungehøvdingen nærmest opptrådte som småkonger når Kong Håkon Håkonsson ikke var på disse kanter av landet. Ribbungehøvdingen Audun Austansjor var en av disse mektige ribbunger.

Det er derfor rimelig å anta at Østensjø gård var en storgård med inflytelse på denne tiden. Gården fortsetter nok å ha en sterk posisjon. Svartedauen i 1349-50 la nesten hele Aker øde, men gårdene rundt Østensjøvannet slapp noe lettere unna.

(Se «Sothøna» nr. 4).

Østensjø gård hadde fast bosetning gjennom disse vanskelige årene. I løpet av 1300-tallet kommer Østensjø inn under kirkens eiendomssemerie. Akkurat når vet man ikke. Historikerne er også uenige om hvordan dette har foregått. Med kirkens inntreden som jordeier, ble det også oversikt over eiendomsforholdene i Aker.

Biskopen Eystein Aslaksson i Oslo Bispedømme, fra 1386-1407, fikk laget den såkalte «Røde bok» (1396) - en oversikt over samtlige av bispesetets jordeiendommer. Østensjø var ført opp som bispegods. I 1876 kom det for dagen et pergamentbrev som viste at biskop Jon (1373-1385) i 1382 hadde makeskiftet et halvt merkebol i jord i Runå (Nes på Romerike) mot tilsvarende på Østensjø. I 1396 eide bispestolen langt mer enn dette. Rundt år 1400 regner man med at kirken eide 82% av all jord i Aker, mens 3% var eid av Kronen. Resten var i privat eie. Situasjonen var omtrent slik frem mot reformasjonen i 1536. Østensjø var bispegods.

Gårdene på Etterstad, Vålerengen, Bryn, Skøyen, Oppsal, Østensjø, Rustad, Manglerud, Ryen og Ekeberg lå alle under Oslo bispestol frem til reformasjonen. Dette forteller hvordan bispesetet dominerte i dette området på 1400-tallet.

Forts. neste nr.

Arkitekt Stein Høglunds tegning av hvordan en mulig dag ved Østensjø gård i jernalderen kunne sett ut. (Utsnitt)

Ren luft – rent vann Miljøteknologi er vårt bidrag til en bærekraftig utvikling

Du og jeg og alle andre – store som små – trenger luft, vann og mat. Faktisk akkurat i denne rekkefølgen. Voksne forbruker omkring 15 kilo luft, 2 kilo vann og 1 kilo matvarer hver dag.

Forurenset luft og vann skader ikke bare naturen, men også menneskers og dyrs helse og velvære. ABB Miljø Norsk Viftefabrikk har siden starten i 1932 arbeidet med miljøteknologi. Med 500 ansatte og over en milliard i omsetning er vi i dag landets ledende miljøbedrift. Våre systemer og konstruksjoner for rensing av luft og vann, gir et vesentlig bidrag til miljøkvalitetene ute og inne.

ABB Miljø Norsk Viftefabrikk
Ole Deviks vei 10, 0666 Oslo
P.O.Box 6260 Etterstad, N-0603 Oslo, Norway
Tel: +47 22 72 90 00. Fax: +47 22 65 10 94.
Telegram: «Norsk Vifte». Telex: 71745 vifte n

ABB

Vedtekter for Østensjøvannets Venner

(Ajour i henhold til årsmøtet 1993)

§ 1. FORMÅL

Østensjøvannets Venner (ØVV) har som formål gjennom opinionsdannende virksomhet å vekke forståelse hos allmennhet og myndigheter for nødvendigheten av vern av Østensjøvannet med omgivelser.

ØVVs arbeid bygger på økologiske grunnprinsipper, på erkjennelsen av at menneskets fremtid er avhengig av at naturens funksjoner, produksjonsevne og mangfold opprettholdes og opprustes.

ØVV vil arbeide for:

- at Østensjøvannet slik parkvesenets skjøtselsplan av 1979 definerer området, med tillegg av Kirkeskauen ovenfor Østensjø gård, naturområdet med oldtidsveien under Oppsal terrasse 2 og Eikelunden på Manglerud, fredes i henhold til naturvernloven og kulturminneloven.
- å fremme tiltak for å bøte på skader som allerede er oppstått som følge av tekniske inngrep eller forurensninger,
- å sikre naturområdets kulturlandskap, økologi og artsmangfold.
- å verne om naturens estetiske, rekreasjonsmessige, pedagogiske og vitenskapelige verdier.
- et menneskevennlig miljø.

§ 2. ORGANISASJON

Foreningen er selvstendig og partipolitisk uavhengig. Foreningen kan samarbeide med de organisasjoner, etater og firmaer som styret finner formålstjenelig.

§ 3. MEDLEMSKAP

Som medlemmer av ØVV optas:

- a) Hovedmedlemmer. Personer som betaler minst den årlige kontingent eller en engangskontingent som er minst det 30-dobbelte av den årlige kontingent.
- b) Familiemedlemmer. Hovedmedlemmers øvrige familiemedlemmer som betaler en redusert kontingent. Disse får ikke tilsendt informasjon, og ansees innkalt til ØVVs arrangementer via meddelelse til hovedmedlemmet.
- c) Støttemedlemmer klasse I: Organisasjoner, foreninger, klubber, institusjoner, borettslag og lignende betaler en årlig kontingent som er

minst 5 ganger den årlige kontingent for hovedmedlemmer.

- d) Støttemedlemmer klasse II: Bedrifter og lignende betaler en årlig kontingent som er minst 10 ganger den årlige kontingent for hovedmedlemmer.

Som æresmedlemmer kan utnevnes personer som har gjort seg særlig fortjent ved å fremme foreningens formål.

Æresmedlemmer utnevnes av årsmøtet etter enstemmig innstilling fra styret.

Videre vil de kunne tildeles en Sothøne-pris til personer/organisasjoner som har gjort seg særlig fortjent til det.

§ 4. ÅRSMØTET

Årsmøtet holdes hvert år innen 15. februar og kunngjøres med minst 3 ukers varsel ved direkte melding til medlemmene.

Innkallingen skal inneholde tid og sted for årsmøtet, samt frist for innsendelse av forslag til årsmøtet. Årsberetning må være tilgjengelig for foreningens medlemmer senest 14 dager før årsmøtet. Saksliste og regnskap deles ut til medlemmene på årsmøtet.

Årsmøtet er beslutningsdyktig når det er lovlig innkalt.

Alle medlemmer har adgang til årsmøtet.

Stemmerett har alle medlemmer over 16 år som er nevnt under kategoriene a) og b) i §3. Støttemedlemmer har ikke stemmerett.

Medlemmer over 16 år under kategoriene a) og b) i §3 er valgbare til tillitsverv i foreningen.

Årsmøtet velger ordstyrer og referent.

Årsmøtets funksjoner er å:

- a) behandle styrets årsberetning og regnskap,
- b) behandle andre saker som fremlegges av eller gjennom styret,
- c) fastsette kontingentene,
- d) velge leder og styremedlemmer med vararepresentanter,
- e) velge revisor,

- f) velge en valgkomite på 3 medlemmer (hvorav ett kan være medlem av styret) som senest 1 uke før neste årsmøte skal tilstille styret skriftlig forslag til kandidater til valg av tillitsvalgte,
- g) utnevne æresmedlemmer etter enstemmig innstilling fra styret,
- h) dele ut Sothøne-prisen.

Forslag til vedtektsendringer og andre saker som medlemmene ønsker behandlet på årsmøtet, må være styret i hende senest 1 uke før årsmøtet. Det er anledning til å fremsette forslag til kandidater til valg av tillitsvalgte senest 1 uke før årsmøtet.

Vedtak fattes med alminnelig flertall, dog krever endring av vedtektene minst 2/3 flertall.

Ved stemmelikhet gjør lederens stemme utslaget. Hvis lederen ikke er tilstede, gjør ordstyrerens stemme utslaget. Ved valg avgjøres stemmelikhet ved loddrekning.

Det føres protokoll fra møtet. Protokollen undertegnes av 2 av årsmøtets deltagere.

Vedtektsendringer gjelder fra første dag etter årsmøtet er avholdt.

Ekstraordinært årsmøte innkalles når det skriftlig forlanges av minst 50 medlemmer, eller når styret finner det påkrevet. Innkallelse skjer som for ordinært årsmøte.

§ 5. STYRET

Styret består av leder, nestleder og 4 styremedlemmer med 4 varamedlemmer.

Styrets leder velges for ett år. Styremedlemmene velges for 2 år. Nestlederen velges av og innen styret. Varamedlemmene og 2 av styremedlemmene er på valg hvert år. Loddrekning nyttes hvis flere har lik funksjonstid.

Styret er beslutningsdyktig når lederen eller nestlederen og 3 styremedlemmer er tilstede. Ved stemmelikhet gjør møtelederens stemme utslaget.

Lederen eller nestlederen, sammen med et styremedlem forplikter foreningen.

Styret sammenkalles så ofte lederen eller et annet styremedlem finner det nødvendig.

Styret representerer foreningen og fatter alle beslutninger som ikke etter vedtektene er tillagt årsmøtet. Det ansetter foreningens funksjonærer og bestemmer deres arbeidsvilkår. Det føres referat fra alle styremøter.

§ 6. SEKRETARIATET

Sekretariatet ledes av en sekretær. Styret utarbeider sekretærens instruks og gir denne nødvendige fullmakter.

§ 7. REVISOR

Revisor, som bør være statsautorisert, velges av og er ansvarlig overfor årsmøtet.

§ 8. KONTINGENT OG REGNSKAP

Kontingent for medlemmer innbetales direkte til ØVV.

Regnskapsåret følger kalenderåret.

§ 9. OPPLØSNING

Forslag om oppløsning av foreningen behandles på samme måte som ved vedtektsendringer. Beslutning om oppløsning må stadfestes med 2/3 flertall på neste årsmøte.

Blir foreningen oppløst skal foreningens midler tilfalle formål som er til beste for Østensjøvannet med omkringliggende områder.

Glade nyheter

*Det er ansatt oppsynsmann for Østensjøvannet.
Han heter Paul-Henrich Berger Hansen og arbeider til daglig hos
Fylkesmannen i Oslo og Akershus.*

*Park- og Idrettsvesenet har fått kr. 320.000,- fra Direktoratet for
naturforvaltning. Etaten har startet istandsetting av gangveiene
og planting av trær langs Østensjøveien.*

PHILIPS INVENTS

Matchline 100 Hz Digital Scanning

Philips har utviklet Matchline 100 Hz med Digital

Scanning – det mest beroligende TV-apparat dine øyne noengang har sett.

I motsetning til vanlige TV-apparater med skjermer som viser 50 bilder pr. sekund, viser Matchline 100 bilder pr. sekund.

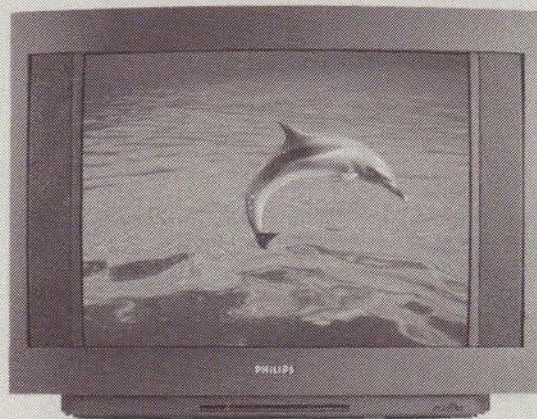
Resultatet er et flimmerfritt TV-bilde.

Og, takket være Philips oppfinnelsen; Digital Scanning, er TV-bildet nå også fullstendig stabilt – helt uten linjeforstyrrelser.

Med Matchline 100 Hz Digital Scanning kan du slappe av foran TV-apparatet og dine øyne vil gjøre det samme.

MATCH **LINE**

Når du slapper av foran TV-apparatet burde dine øyne gjøre det samme.

PHILIPS INVENTS FOR YOU

Philips Matchline
European television
of the year '93 '94

PHILIPS

Fint gjort NRK!

Venner av Østensjøvannet gleder seg over de oppmuntringer som kommer fra folk som skjønner litt av hva det hele dreier seg om. Særlig stor var gleden over NRK-TVs innsats ved Østensjøvannet 12. mai 1993.

Stort oppbud av hele det tekniske apparat som skulle til for en direkte sending. Og beste sendetid i et timelangt program hadde de sannelig valgt for å presentere på skjermen denne naturperlen. Det gjorde Arne Nævra, Trond Berg og staben på en fremragende måte. De klarte å få fram godbitene rundt dette vannet etter solid forarbeid til sendingen og ved god innsats fra dem som står i første rekke i kampen for å bevare denne herlige naturen midt inne i hovedstadens tettbebyggelse. Her var det Finn og Marianne, «Østensjøvannets aller beste venner», som sto på og fikk anledning til å fortelle TV om det de brenner for i venneforeningen.

Så kom vi da på nært hold av sothøna og slektningen sivhøna. Majesteten i fuglekolonien er toppdykkeren som opptrådte i herlige nærbilder, i fornøyelig parringsdans og i stell av egg i redet. Den sjeldne sandderanda hadde de håpet å få med, og jamen lyktes de også. Med bilde av toppand var runden gjort til opplevelser av fuglelivet nær inn på øyet slik det ellers er de færreste forunt å oppleve. Fuglekjenneren Trude Starholm fortalte også om gleden ved å studere fuglelivet slik det utfolder seg ved Østensjøvannet.

Og skulle man være inne på tanken å oppleve mer enn ved å gå tur på en tid da folk flest er på bena, så kom ytterligere inspirasjon gjennom stemningsfulle opp-tak fra tidlig vårmorgen, nettopp her ved vannet.

Rundt dette ligger verneverdige gårdsbruk med røtter i middelalderen, og eierne av Østensjø gård fikk fortjent ros for enestående vilje til å ta vare på landskapet. Det er ingen selvfølge siden det dessverre er nok av interesser ute etter å få en jafs av den delen av landskapet som ennå ikke er ødelagt. 7 utbyggingsplaner innenfor skjøtselsplanområdet har vi sett - og vi er ennå ikke ferdig med angrepene.

I denne situasjon er det glimrende at TV stiller opp og lager et så praktfullt program som dette. Vi tar med avslutningsord fra programledelsen om at det blir spennende å se Østensjøvannets fremtid og om det lar seg gjøre å motstå problemene med økt forurensning, om vi klarer å stabilisere - og hvordan det blir med forvaltnings- og verneplaner.

Stor takk til NRK!

Herman Berger

Gjengivelse av brev av 1. juni 1975 adressert til "Arbeidsutvalget for Østensjø-planen"

Benytter anledningen til å uttrykke min dype skuffelse over at dere lar en naturperle som Østensjøvannet biologisk forfalle. Dere burde være intenst opptatt av å redde Østensjøvannets økosystem før tilstanden kommer "to point of no return".

Det over-engasjement som finner sted om maksimal utnyttelse av hver kvadratmeter tar liten eller ingen hensyn til den funksjon som naturen har tildelt Østensjøvannet i landskapet.

Parkvesenets's frisering rundt vannet med ødeleggelse av småfuglenes buskbiotoper må skyldes total mangel på bio-økologisk ekspertise.

En nøken gress-slette med kunstig monokultur av invalide avskårne planter er dessuten en dårlig erstatning for en frodig skogbunns variasjon i planteprakt.

*Med vennlig hilsen
Owesen film A/S
v/Albert W. Owesen
naturfotograf*

Hjernetrim for store og små

Denne lille hjernetrimmen er utarbeidet av Østensjøvannets Venner og Norges Ornitologiske Forening. Test din viten om fuglelivet i vårt nærmiljø.

1. Hvor mange fuglearter er observert ved Østensjøvannet?
a) 103   b) 243   c) 197
2. Hettemåka hekker ved Østensjøområdet med ca.
a) 1500 par.   b) 1000 par.   c) 500 par.
3. Innimellom hettemåkereirene hekker toppdykker, toppand, sivhøne, sothøne og stokkand. De hekker her fordi:
a) de ikke finner andre hekkeplasser.
b) hettemåkene beskytter dem ved varsle mot inntrengere.
c) det ikke spiller noen rolle om hettemåkene er her.
4. Sothøna er en riksefugl. Den løper på vannflaten når den skal lette. Om våren kan fuglene slåss ganske voldsomt for områdene sine. Sothøna spiser først og fremst
a) plantekost, men kan ta bløtdyr, mark, en del frosk og småfisk.
b) fisk og noe planter.
c) brød, men spiser også småfisk.
5. Kanadagåsa ble satt ut i Osloområdet på 70-tallet. I dag finnes det ca. 2000 kanadagjess i Oslo og Akershus. Arten er blitt et problem på flere måter. I 1977 var høyeste antall observerte kanadagjess 19 ved Østensjøvannet. I 1992 var høyeste antall observerte kanadagjess ca.
a) 300.   b) 50.   c) 400.
6. Karakteristisk for Østensjøområdet om høsten er de enorme stærflokkene som samles om kveldene. Fuglene bruker høyspentledninger, samt busker og trær i våtmarksområder som overnattingssteder. Den 1. september 1993 ble det observert ca.
a) 2000 stk.   b) 4000 stk.   c) 5000 stk.
7. I april og mai måned 1993 ble en snadderand ved Østensjøvannet. Snadderanda er en sjelden fugl i Norge. Den ble også observert ved Østensjøvannet i
a) 1991.   b) 1992.   c) både 1991 og 1992.
8. Av alle artene som er observert ved Østensjøvannet er mange totalfredet i henhold til Bernkonvensjonen om vern av ville europeiske planter og dyr og deres leveområder. Hvor mange av artene som er observert ved Østensjøvannet er totalfredet?
a) 118   b) 53   c) 98
9. En voksen gås spiser vesentlig gress. Hvor mye gress tror du en gås spiser hver dag?
a) ca. 500 g   b) ca. 1 kg   c) ca. 1,5 kg
10. Hva heter Norges nasjonalfugl?
a) Stokkand   b) Svarttrost   c) Fossekall

Skriv svarene på eget ark og send dem til:
Østensjøvannets Venner, Postboks 15 Abelsø, 1105 Oslo

De som har alle svarene riktig får tilsendt ØVVs klistermerke.

Ti års hardt arbeid for bevaring av Østensjøvannet

Foreningen fyller år, og ved slike anledninger ser man gjerne tilbake. Fra en liten gruppe entusiaster som i 1983 fant hverandre, har Østensjøvannets Venner utviklet seg til byens nest største naturvernforening. Vi skal nå se på de fem første årene.

Året er 1983. Flertallet i bygningsrådet vedtok at Platou A/S skulle få bygge ut Abildsø gårds jorder vest for hovedbølet. Eirik Wærner ringte meg. «Nå får du svinge deg, Finn» sa han. «Byggeplanene for Abildsø gård har vært oppe igjen i bygningsrådet, og merkelig nok gikk flertallet inn for bygging.» Planene hadde vært oppe tidligere, men var blitt avvist hver gang.

Eirik Wærner og jeg kjente hverandre godt fra før - oppvokst i samme blokk på Oppsal og arbeidetsammen i markaspørsmål og med en rekke miljø- og kulturproblemer lokalt. Fra dette arbeidet kjente vi også Øyvind Mæland.

Arbeidsfordelingen tok vi på strak arm og ikke lenge etter møttes vi hos Eirik - Liv Taranrød fra Manglerud, Inger Johanne Arnesen fra Godlia, Randi Aune fra Bøler, Per Mathisen fra Abildsø samt Øyvind, Eirik og Finn. Vi hadde fått tak i hverandre på ulike måter.

Fire av oss var lærere - vi visste at skolene over hele Oslo benyttet Østensjøområdet i undervisningen. Skolene ble solide støttespillere. Vi mobiliserte en mengde - og protestene strømmet inn til bystyrets sekretariat. Universitetet ble kontaktet pr. telefon. De ble sjokkerte. Dette var ikke meningen da vi i 1979 ga skjøtselsplanen vår tilslutning, var omkvedet. Den løse gruppa Østensjøvannets Venner var urutinerte, men vi skjønnte iallefall at en av de store partiene måtte snu i forhold til standpunktet i bygningsrådet. Valget falt på å forsøke å få Arbeiderpartiet til å forandre standpunkt. Flere av lokallagene til AP hadde i en årrekke arbeidet for vern av Østensjøvannet.

Etter noen samtaler med folk i AP fikk vi signalene - partiet var i ferd med å snu. Fortsatt strømmet bemerkninger inn til Rådhuset. Men flertallet i bystyret avviste bebyggelsesplanene 7. desember 1983. Østensjøvannets Venner hadde vunnet sin første viktige seier.

Den 27. februar 1984 ble reguleringen landbruk og spesialområde/bevaring stadfestet for Abildsø gård av Miljøverndepartementet.

Vi fikk senere saken opp i formannskapet. Oslo-entusiastene Erik Melvold fremmet forslaget «Østensjøvannet må snarest sikres mot ødeleggelse. Kommunen bes derfor fremme sak overfor statlige myndigheter om sikring etter naturvernloven.»

Under arbeidet på denne tiden kom vi over en henvendelse fra Miljøverndepartementet i 1976 til Fylkesmannen der det ble bedt om initiativ for å få vernet Østensjøvannet bl.a. på bakgrunn av «Ramsar-konvensjonen» som regjeringen nylig hadde underskrevet. Vi syntes det var utrolig at vi måtte kjempe for å sikre restene av Oslos fremste naturklemodium.

I neste nummer ser vi på utviklingen av foreningen fram til året 1991.

Finn

Oppskrift fra kokeboken

*Minna Wetlesen
Husholdingsbog for unge
husmødre i by og bygd
2. utg. 1891*

Minnas havrekjeks

1 kg havremel
1/2 kg. hvedemel
1/4 kg. smult eller smør
1/2 spiseske salt
2 à 3 spiseskeer sukker
2 theskeer natron

Smultet bakes i deigen. Kjeksene behandles som anden kjeks og indsættes efter grovt brød.

Minneord om Sigurd Senje

En av Østensjøvannets største patrioter, forfatteren, lokalhistorikeren og naturelskeren Sigurd Senje, døde i oktober, 74 år gammel.

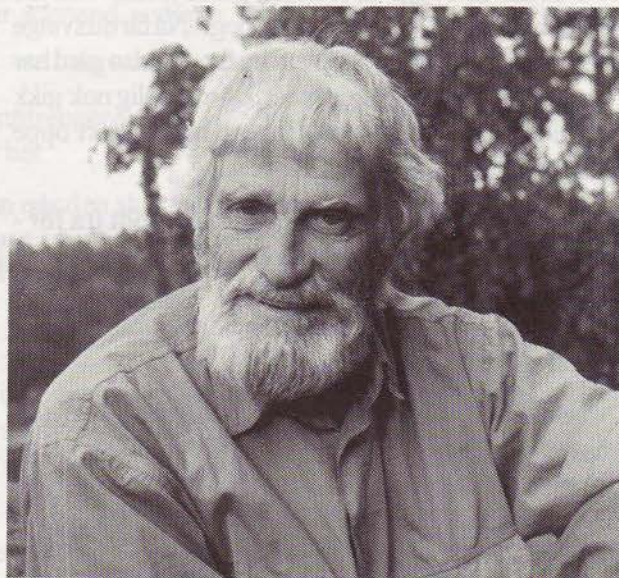
Sigurd Senje vokste opp på Furuset, og han og familien flyttet til Oppsal mens drabantbyen var ny. Naturelskeren Senje ble spesielt opptatt av Østmarka og Østensjøvannet, hvilket kommer klart til uttrykk gjennom bøkene "Østmarka" og "Vi i Østensjøbyen". Sigurd var levende opptatt av vår del av byen. - "Det var jo her det foregikk i gamle dager": sa han. For å vise dette startet han på boka "Oslo øst" (Pax 93). Denne boka som er en kavalkade i kulturhistoriske bilder øst i Oslo rakk han akkurat å avslutte. Sigurd Senje kom alltid med oppmuntrende ord til foreningen - og som oftest ble de fulgt av en advarsel om ikke å ta seieren på forskudd. - "Husk, de kommer igjen".

Ingen har samlet så mange til et lysbildekåseri i foreningens regi som Senje. 15. februar i år trakk han 170 personer til Skullerudstua til kåseriet "Vi i Østensjøbyen".

Kvelden ble en opplevelse. Senje var i storform og kunnskapene ble morsomt og presist formidlet fra kåsør til lydhørt publikum.

Boka "Vi i Østensjøbyen" kom på et tidspunkt det var viktig med spredning av informasjon om Østensjøvannet - smørøyet i distriktet, som Senje kalte det.

Nærmere 30 bøker er skrevet av Senje. For vår del av byen har de nevnte bøkene betydd enormt mye for befolkningens tilhørighet. Vi plikter å føre Senjes holdninger til naturen videre.

- - M E L D I N G E R - -

Reklamesalg

Er det noen som kan tenke seg å hjelpe styret med annonsearbeid - primært kundekontakt? Ring Marianne på 2229 6161 eller Finn på 2227 2810.

En spesiell takk til våre gjesteskribenter som har gitt dette nummer av "Sothøna" kultur- og naturfaglig tyngde.

ØVVs fotokonkurranse

Fokuser på norsk natur - 1993

Canon

Årets tema var: *Mennesket og naturen*

I anledning "Friluftsåret" valgte vi å fokusere på mennesket i samspill med naturen. Deltakerne kunne sende inn maks 3 bilder til konkurransen.

Juryen har bestått av:

Henry Kjernli (Canon A/S),

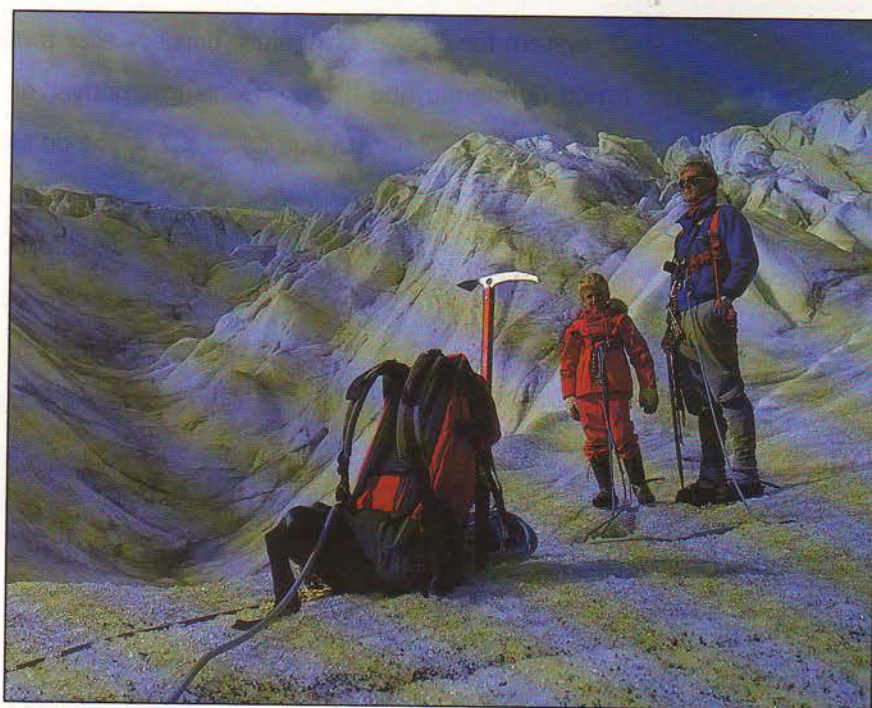
Gunnar Rokseth (Ekløw Skandinavia A/S)

og Vidar Ibenfeldt (TimeFoto A/S).

Marianne Østbye har fungert som juryens sekretær.

Juryens uttalelse:

Juryen vil presisere at fotografenes identitet var dem totalt ukjent til etter at premiebildene var valgt ut, plasseringene bestemt og kommentarene til bildene formulert. Av de ca. 55 bildene som var innsendt var det mange som ikke kom med i betraktningen - selv om de var meget gode fotografier - fordi motivene ikke hadde sammenheng med årets tema.

1. premie:

«Eventyrisen»

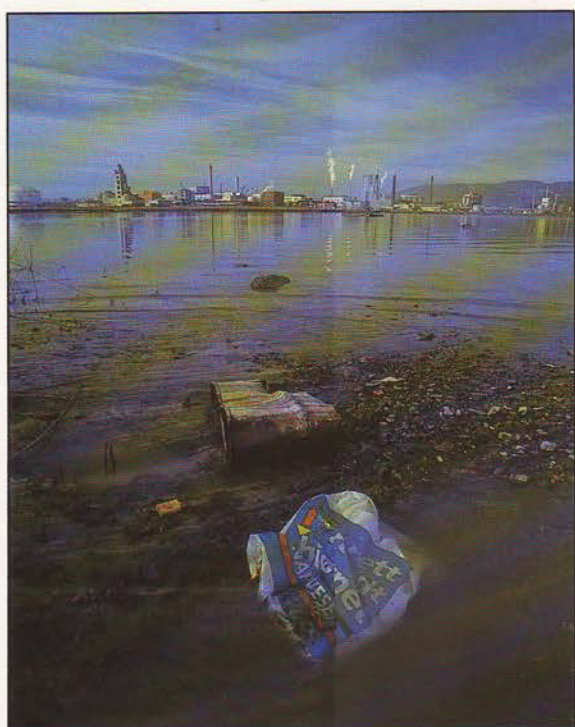
av Jørn Areklett Omre

Godt bilde rent teknisk. God komposisjon. Litt undereksponert, hvilket får frem stoffligheten i forgrunns-snoen. Bildet viser mennesket i pakt med mektig, vakker natur.

2. premie:

**«Kveldskos»
av Jørn Areklett Omre**

Et godt, avslappet stemningsbilde.
God eksponering som viser den siste
rest av dagslys i bakgrunnen.

3. premie:

**«Ettertanke»
av Jørn Areklett Omre**

Et grelt bilde med en høyst passende tittel.
Røyken fra pipene understreker motivet.

4. premie:

**«Blomstereng»
av Magne Brekka**

Uvanlig kamerastandpunkt. Har brukt
både vidvinkel og blitz for å få frem
motivet. Gode farger i et lyst og venn-
lig bilde.

FUJI FILM GUIDE

Filmtype	Formater	Filmtype	Formater		
	Fujicolor Super G 100 ISO 100 Meget finkornet negativ dagslysfilm med mettede farger og stort kontrastomfang. En ekstremt finkornet dagslysfilm.	135-36 135-24 120		Fujichrome VELVIA Professional RFP ISO 50 Diasfilm for dagslys med ekstremt fint korn, rene, klare og mettede farger. Høy skarphet og detalj. Til høykvalitets trykksaker samt reklame/mote/mat/natur.	135-36 120 120 prof.pk 220 prof.pk 9x12 cm 4x5" 8x10"
	Fujicolor Super G 200 ISO 200 Middels rask, meget finkornet negativ dagslysfilm. Kornstørrelse 50% redusert i forhold til tidligere. Allroundfilm med meget stor eksponeringstoleranse og rene, klare farger.	135-36 135-24		Fujichrome 100 RDP Professional ISO 100 Filmen som foretrekkes profesjonelt når bilder skal scannes og trykkes. Finkornet all round diasfilm. Rene, klare og naturtro farger med utmerket gradasjon over hele skalaen.	135-36 120 120 prof.pk 220 prof.pk 9x12 cm 4x5"
	Fujicolor Super G 400 ISO 400 Rask, negativ dagslysfilm med meget fint korn. God kontrast og toneomfang, med meget stor eksponeringstoleranse. Brukes til sports- og pressefoto. Kan presses.	135-36 135-24		Fujichrome 100 RD ISO 100 Finkornet all round diasfilm. Rene, klare og naturtro farger med utmerket gradasjon over hele skalaen. En førsteklasses film for visning av lysbilder.	135-36 120 120 prof.pk 220 prof.pk 9x12 cm 4x5"
	Fujicolor Super HG 1600 ISO 1600 Super-rask negativ dagslysfilm med fint korn og rene, klare farger. Stor eksponeringstoleranse. Brukes til alle typer arenafotografering og ved dårlige lysforhold. Kan presses.	135-36 135-24 120		Fujichrome 400 D Professional RHP ISO 400 Rask diasfilm for dagslys med fine farger og utmerket gradasjon. Også til blandingslys (idrettshaller). Kan presses til 1600 ISO. Passer til nyhets/reportasje/sportsfotografering.	135-36 120 120 prof.pk
	Fujicolor REALA ISO 100 Ekstremt finkornet negativ dagslysfilm, med unik fargegjengivelse. Spesielt god i blandingslys. Myk, fin kontrast, naturtro farger, høy skarphet. Til reklame/portrett/industrifoto.	135-36 135-24 135-36 i prof.pk 120 120 prof.pk		Fujichrome Professional RSP 1600 Super-rask diasfilm for dagslys med fine, rene farger, god gradasjon og maksimal sverte. Passer til sport/popkonserter/nattscener m.m. Kan presses til 4800 ISO.	135-36
	Fujicolor 160 S Professional NSP ISO 160 Negativ portrettfilm for dagslys og blitz. Meget god fargegjengivelse - spesielt hudtoner. Til portrett/mote/reklamefoto. Finnes også i kunstlysgave, <i>Fujicolor 160 L</i> .	135-36 120 120 prof.pk 220 prof.pk 9x12 cm 4x5", 8x10" 120/120 pro 4x5", 8x10"		Fujichrome 64 T Professional RTP ISO 64 Kunstlys diasfilm for 3100°K. Meget finkornet, med rene, klare farger. Spesielt god gråtone-gjengivelse med fin enhet og briljans. Til all slags fotografering i kunstlys.	135-36 120 120 prof.pk 9x12 cm 4x5"
	Fujicolor 400 Professional NHG ISO 400 Ekstremt finkornet negativ dagslysfilm, med utsøkt farge- og tonegjengivelse. Spesielt naturtro hudtoner. Utmerket ved dårlige lysforhold. Til portrett/ gruppe/ mote/reklamefoto.	135-36 135-24 120		Fuji Instant fargefilm FP-100C ISO 100 Dagslys instant-film med eksepsjonelt god fargegjengivelse, utmerket kontrast og gradasjon. Fint korn gir meget høy skarphet. Svært korrekte farger.	9x12 cm 4x5" OBS: 10 bilder pr. pakke
	Filmer for internegativ og diaduplikat kan leveres på forespørsel.			Neopan sort/hvitt filmer ISO 400 og 1600 Neopan s/h filmer med 400 og 1600 ISO. Meget finkornet og utmerket gradasjon. Begge kan presses. Samme fremkallingstid ved nominell eksponering.	135-36 135-24 135-36 i prof.pk (20) 120 (kun 400)

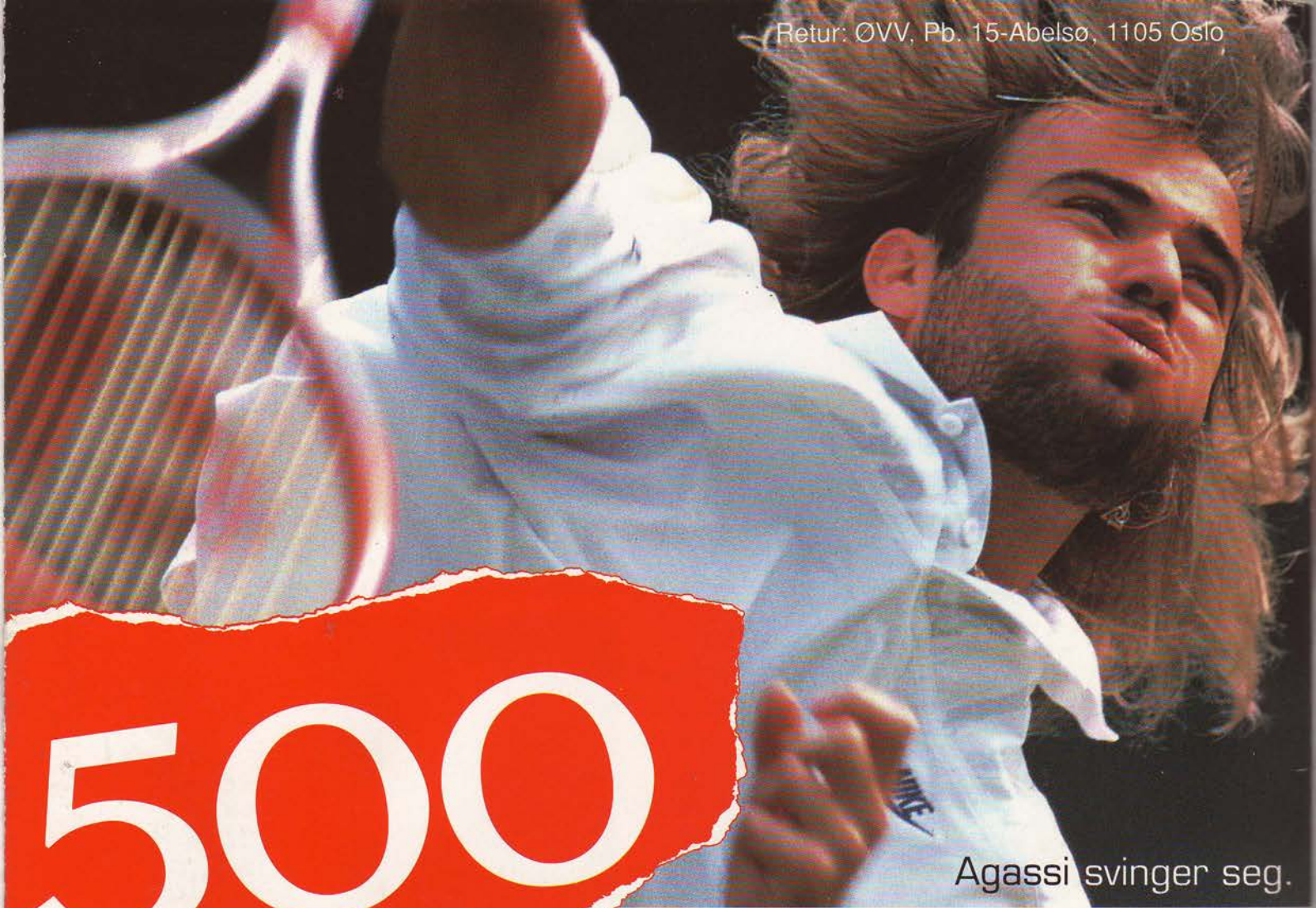

IMPORTØR:

EKLÖW SCANDINAVIA A/S

Sørkedalsveien 106, Postboks 54 Smestad, 0309 Oslo.
Tlf: 22 14 90 00. Fax: 22 14 86 92

500

Agassi svinger seg.

Bryt barrierer

EOS 500 til tjeneste

Se verden med egne øyne og ta vare på inntrykkene med den kompakte EOS 500, fra Canon.

Strekk fantasien til det ytterste. Autofokusen i EOS 500 begrenser seg ikke til knipsebilder – men stimulerer til kreativ innsats.

Gå til ytterligheter med manuell styring – eller helautomatikk.

Utforsk din kreativitet. Et lite ratt er alt som skal til for å gi deg full kommando over EOS 500. Få fram personligheten i

et portrett og frodigheten i et landskap. Avslør hemmeligheter slik bare nærbilder kan, eller frys bevegelser med krystallklar gjengivelse.

Utvid dine grenser. EOS 500 har et 6-felts lysmålings-system for å takle skyggefulle partier – eller møte skyggen med den innebygde blitzten. Sentrumsmotiver er intet

krav – 3-punkts autofokus tar seg av de tilsidesatte.

Enten du har et sært syn på ting eller bare ser stort på det, kan du stole på EOS 500.

EOS 500 kan bruke ethvert Canon

EF objektiv, inkludert de ultra-stille, ultra-raske Ultrasonic-objektivene – slik at du skal få nye territorier å utforske.

Få taket på det stille, kompakte, nye EOS 500 og bryt noen barrierer.

Canon EOS 500